بەختی ەش یا کەمەی چەوت*..
-1-.. نەژاد عزیز سورمێ

چەند وێستگەیەکی کورت لە ژگارەکانی
دوای کێربوونەوەی (ئاگردان)ێکی دی

نەژاد عزیز سورمێ
بەشی یەکەم

ووڵنکردنەوە
ویستم خۆنەر لەوە باخەبەر بکەم کە ئەم نووسینە نە بیرەوەریە و نە یادداشتنامە،
بەو مانایەی دەخوازێ لەم دوو ژانرەدا هەبن ..
تەنیا نووسینێکە بە داوا و جەختی چەند جارەی هەر دوو دڵستم (نیعمەت عەبدوڵا و تاریق جامباز)وە بۆ پڕۆژەیەك نووسراوە تایبەت بەێ تۆمارکردن و دیکۆمێنتکردنی نەفیکراوانی کوردستان دوای نسکۆی ساڵی 1975 کە لە دووتوێی کتێبێکدا بەم دواییە بەشی یەکەمیان لێ بڵاو کردەوە. هیوادارم لەم قاوخەدا بخوێنرێتەوە.

لەبارەی تایتڵی سەرەکی نووسینەکەیشەوە(بەختی ەش یا کەمەی چەوت) وەك لە پەراوێزیشدا ئاماژەی پێدراوە، ئەوە ناوونیشانی یادداشتنامەی
باوکم بووکە نزیکەی 900 و قسوور لاپەڕەی فۆسکابی دەستنووس دەبوو بە داخەوە بە هۆی بۆمبارانی خانوو و ماڵمان(ناوەڕاستی ساڵی 1974)
بە فڕۆکەکانی سوپای عیراق لە گەڕەکە تیاچوو .
ناوچەی باڵەکایەتی کە سەرکردایەتی (شۆڕش)ی لێ بوو کە زۆدی خۆشمە لە چاو دەشتی هەولێر بەهاری درەنگ دەگاتێ .
ئەو دەمەی لە نەزانی و بەدبەختی خۆمان بێ یا گەلەکۆمەکی بەرژەوەندیخوازانی هەزە ئێقلیمی و جیهانگیرەکانەوە ، ڕۆککەوتنی (جەزایر)ی لێ کەوتەوە کە بە ڕۆککەوتنی دوو نەیاری مێژوویی و دوو دڵستی مێژوویی دژ بە کورد (عێراق – ئێران) ی لە 6 ی ئاداری جەزایری 1975 ناسراوە.
ئەو ڕۆککەوتنە لە پاشاندا مەینەتی و ماڵوێرانی و خانەگەردانییەکی وای بە دوای خۆیدا هێنا بە کتێبان بگۆڕدرێتەوەێ کە چ کارەسات و کوێرەوەری و مات و گوند و شاروێرانی بەدوادا هات ئێستایش

شۆنەواری ەش نەبووەتەوە و باوەیش ناکەم بەو ساێ و زەمانانە ەش ببنەوە .
ئەوسا من لە (ئیستگەی دەنگی کوردستان) کارم دەکرد ، یەکەمین پەیامنێری جەنگ بووم سەردانی بەرەی هێزەکانم لە زێربەی سەنگەرەکانی پێشەوەدا لە چیاکانی کۆەك و هەندرێن و زێزك و سەرتیز و ڕواندز و گەلی مێگر و گەلی شێخ سەید و کەپکی ئارموشین و (چنڕاوە) لەێ بناری چیای هەندرێن کە بارەگای سەرەکی هێزی لێ بوو هەمیشە ۆژانە بە ژمارەیەك ڕاپۆرتی ۆژنامەنووسی تێمارکراوەوە دەگەڕامەوە ..
ئەوان ۆژان ئێمەمانان بە هێزی هیوا و خەونی ئومێدێکی زۆر لە ئاسێی بینایمان فراوانتر ، لێبڕاوانە کارمان دەکرد ، بە دۆکی ساف و سەرگەرمییەك قابیل بە تەمەنمان ، تەمەنی دەسپێکی گەنجایەتی و سەرەتای هەڵەتی بەجێهێشتنی قۆناخی هەرزەیی کە لە دوایدا ۆژگاری نەفرەتی وێنەی ئۆقیانووسێکی بێ بن لێی هەڵووشین ، نەیهێشت وەك ئادەمزاد بیبینین و بە کامی دڵ هەستی پێ بکەین ، ئێستاش وەختێ لە هەسووکەوتێکی نامێی لە چەشنەك هەڵدەنگوین بە جۆرێکی دی لێکدەرێتەوە و مۆری دواکەوتوویی و نەدیدکەیمان پێوە دەنرێ .
با سەرتان نەیەشێنم .. کە ئەو کارەساتە ۆویدا من تەنیا بووم ، ماڵەوەمان لە دیوی ئۆرانێ لە ئوردووگای پەنابەران بوون ، ماڵ و خانوومان زووتر بە بۆردوومانی فۆکەکانی عیراق وێران ببوو و هیچمان نەمابوو ، (لە هەمووی سەیرتر بۆیان گۆڕامەوە کە پاش بۆردوومان ئەوەی مابوو لە پاشماوەی شێ و شیتاڵی ماڵمان کەس بە کەس ڕانەدەگەیشت لە بە تاڵان بردنی !!)
من بە خۆم کە لە بەرەکانی شەر دەگەڕامەوە ، بارەگایەکمان لە دەوروبەری دەربەندی ڕایەتێ (کانیی گۆرینان) لە دۆکدا هەبوو ، من و حەمەڕەشید هەرەس و مەهدی ئومێد و ڕەوانشاد ڕەحمان فەرهاد کە بۆژەری بەشی ئینگلیزی ئیستگە بوو لە خیوەتێکدا بووین ، برادەرانی تریش بەو لا و بەم لا ، سەر و خواری ئێمە لە خیوەتی دیکە ، لەوانە ڕەوانشاد بارزانی مەلا خالید بۆژەری سەرەکی هەواێ ، هەروەها حافز ئەنوەر مایی و ڕەوانشاد دەنسا هەریری بۆژەری بەشی سریانی و خەڵەف زێباری و زێربەی بۆژەر و هەندێ لە نووسەرانی بەشی عەرەبی و تورکمانی و ئینگلیزی لەوانە دارا سەدیق نۆرجان بۆژەری بەتوانای عەرەبی گەلێکی دی کە بە داخەوە هەموو ناوەکانم لەبیر نەماون ، جاروباریش لە بنکەی ئیستگە لە مەمیخەلان کە بەۆوەبەرانی تەکنیکی و ئەندازیارەکانی لێ بوون لەپێش هەمووانەوە شەهید عبدولخالق مەعرووف ، هەروەها لە ئەمێندارییەتی گشتیی ڕاگەیاندن کە لە

گردمەیدان (ئازادی)ی بەرامبەر گوندی زینۆی شێخی لای لەتیف هەمەت و هەوانشاد جەلالی میرزا کەریم و فەرهاد (ئەنوەر) شاکەلی و سەلاح شوان و ئەنوەر قادر محەمەد و هەوانشاد عومەر عەلی ئەمین و خاتوو گەزیزەی کچی کە بەرنامەی لە ئیستگە هەبوو ێکدەکەوت دەمامەوە..
دوای ێککەوتنی 6 ی ئادار لە جەزایر ڕاستەوخۆ دەمانبینی ، بەبەر چاوی ئێمەوە چی چەکی قورسی وەك تۆپ و دژە فۆکە بەرەو ئێران دەکشانەوە .
سەرەتا هەوڵێك بەو هووکارە هەبوو لە شێوەی سەرپشککردن بە بەردەوامی دان بە شێش ، پاشان دەرکەوت پیلانەکە لەوە زیاتر گەورەترە بیرمان لێ دەکردەوە..
ئەوە بوو هەر لە دوادواکانی ناوەڕاستی مانگی ئادار وردە وردە لە پێشدا خەڵکی مەدەنی پاشان پێشمەرگە هووپان لە سنوور کرد ، هەر چەندە لە هەندێ بەرە شەڕکی مەردانە کرا و عیراق ئەوسا بە بڕیاری فسفۆر لێی دابووون تا بە پێشمەرگە ڕادەگا زیاتر لە خەڵکی مەدەنیشی شەهید و بریندار کردبوو ، کە هەندێ لە بریندارەکان هێنرابوونە نەخۆشخانەی خانێ ، من دوایی کە پەیمەوە ئەو دیو لە سێراخی برادەرێکمدا چوومە نەخۆشخانە هەندێ لەو بریندارانەم بینی زۆربەیان بە فسفۆر سووتابوون ، بەداخەوە ئەو برادەرەی من (م . سەردار) کە پێشتر وتیان بریندارە لە نەخۆشخانە شەهید ببوو .
بەینی 18-20 مانگ بوو، بەخێ و خەمی هەموو دونیا (ئاوەهام خێ دەهاتە بەرچاو) وەکو ئەو خەڵکە بەپیادە ێم گرتەبەر بەرەو سنووری ئێران.
ێگەی هاملتۆن جادەیەکی بەرین و ڕاستان نەبوو ئەوسا (ئێستاش شێوەی جارانی ون نەکردووە) ئەو هەرای ڕاکە ڕاکە و دەخی بێئومێدبوونەش تەواوی خەلکی لەلایەك سەرسێما و لەلایەکی دی سەرلێشواو کردبوو .. نەیاندەزانی چی بکەن و بەری خۆیان لەکوێ بکەن..
پرسیار دەهاتە بەرابەر پرسیار، وەڵامیش هەر پرسیار بوو… (بۆ؟)
زۆر لەوانەی چەکیان پێ بوو هەڵیان دەدایە هووباری شێخی (ئێمە بەو هووبارەی هاوتەریبی ێی هاملتۆن دەڵێین – هووباری شێخی-)، هەرچەندە گیرفانپووڵییەکی وام پێ نەبوو بەشی حەفتەیەکم بکا، بەڵام چونکە تەنیا بووم لەزۆربەی ئەو خەڵکە باشتر بووم ، کە ماڵ و منداڵی وردیان پێ بوو… وەك عادەتیش لەچاوتروکانێکدا ئازووقە نەما ، هەر ماڵێك بوو چەردەیەکی گل دەدایەوە..
بۆ … بۆ نەژاد، بەهارە بەوەخت ، ڕاستە، بەڵام هێشتا سووی ساردی هەر هەستی پێ دەکرێ و تا بەرەو ژووریش دەبووینەوە ساردتر دەبوو، من کەمێك پێشتێکم لەشێوەی جانتایێکدا پێ بوو، کە هەندێك بجگۆ و

چەند کتێبێك و وەردەواڵەی وەك تاخمی ێیش تاشینی تێدا بوو…
بێێ .. بێێ نەژاد! بەڵام بێ کوێ؟ بێ چارەنووسێکی نادیار ، کە بەڵاستیش نەمادەزانی چی دەگوزەرێ و بێچی ، هەواڵی ناخۆشیش وەك ئاگری ناو پووش وابوو تێکەڵی سترێسی دەروونمان دەبوو ، هەندێ جار بێ هەندێك گەیشتبووە ڵادەی کێتایی بەژیان هێنان نەك تەسلیم بوون بەقەدەرێکی نادیار…
لەێێگەدا زێر لەبرادەر و ناسیاو و خزمم دیتن ، بێ ئەوەی ورتەیەکمان لێوە بێ، تەنیا سەیرێکی یەکمان دەکرد و حەپەساو لێك تێدەپەێین.. هەر لەێێگادا ، لەهەندێ شوێن خەێکانێکم دەبینی ، لەپەنا بەردێك ، لەجادە لایان داوە ئاگریان کردووەتەوە تا گەیشتمە سنوور، لەچوار پێنج جێی ئاوا لام دا بەبێنەی دەست و قاچ گەرم کردنەوە ، هەرواش بوو بەڵاستی دەست و قاچم سێ ببوون ، بەڵام من ئەوسا تازە تەمەنی هەرزەیم بەتەواوی تێنەپەڵاندبوو، زیاتر بەرگەی سەرمام دەگرت و بەپێ ێێیشتنی ئەو هەموو ێێگایەش، ئەگەر ماندووشی کردبم. گوێی بەر قاچ و دەستم دابوو..
سەیر لەوەدابوو ، ئەو خەێك و خوایەش ، هەندێکیان بەماێ و خێزان بوون ، کە دەێچوومە لایان ، قسەیەکی ئەوتێیان نەدەکرد ، لەوەی بەدەر هەندێکیان ، هەموویان نا ، چایەکیان لەقێغەیەکی فافێن یان پەرداخێك بێدەنگ لەپێش دادەنام. بێ ئەوەی قسەیەك بکەن ، بەڵام هەزاران پرسیارم لەچاویاندا دەخوێندەوە ، بێ وای لێهات ئەوە چ قەدەرێکی شووم بوو ، بێچی کەس تەنیا ورتەیەکیشی لەسەر ئێمە لێوە نایێ ، کورد بێچی بە درێژایی مێژوو ئەوندە مەزووم و خۆشباوەێ و ساویلکەیە و چ نەزانە باوەێ بە دژمنانی دەکا و …تاد ..؟
سەرتان نەیەشێنم هەرچی چێنکە پێش خێر ئاوابوون گەیشتمە حاجی ئێمەران.
ئەو دەمەی باسی دەکەم حاجی ئێمەران جمەی دەهات لەخەێك و پێشمەرگە ، کە زێریان چەکداریش بوون.
لاونیو پرسیارم دەکرد ، چی بکەین؟ هەمدیس وەڵامم بەپرسیاری تر وەردەگرتەوە.. جێگا و شوێنکی دیاریکراو نەبوو شەوی تێدا بەێێ بکەین ، هەرچەندە من وەك خۆم زێر دەست و ناسیاوی نزیکیشم لە خەێکی حاجی ئێمەران هەبوو ، بەڵام دەخەکە بەجێرێك شێواو بوو لەئاپێێە و قەرەباڵغی و کەس بەکەس نەبووی ئەو ساتە حاجی ئێمەرانم لێ ببووە بەغدا کەسم نەدێزیەوە ناچار هەر وا لەپەنا و پەسیوان ، هەبوو لەبن سواندەی ماڵان ، لەسەر بانان ، کە زێر ساردیش بوو و حەوانەوەی تێدا ئەستەم بوو ، شەومان بەکوتکەخەو یان بەبێداری یا بەدواداچوونی هەواڵان بەێێ کرد.
لەگەێ کازیوە و وردە وردە لێچوونەوەی ێەشایی شەو خەێك تێکڵا

خۆیان تەیارکردبوو بەرەو گوندی (شیوەش) دوا گوندی سنووری عێراق و پاشان سنوور بە ئیستاحی ئێرانیان مەرزی ئێران.
لەو لاشەوە هەواڵەکان و پەیوەندانی هەندێکیش وەك عادەتی هەردەمی کێمەگەی دواکەوتوو لەبارەی پێشەوای هێزەکانی سوپا و فڕۆکە جەنگییەکانی عێراق دونیای لێ کردبووینە چەرمی کڵۆوڵە (چڵەکە). ڕۆچکە بەستنی ئەو حەشاماتە لەگەڵ بەیانی دا تا دەهات زیاتر دەبوو… لەناو ئاپۆرەای ئەو هەموو خەڵکە و فشاری بەرپرسانی سنووری ئێران لەپاڵنان و پشکنین و چەککردنی ئەوانەی چەکیان پێ بوو (من بە خۆم تفەنگەکەم لەگەڵە بەتەمای خزمێك بەجێهێشت ، دەمانچەیەکم هەبوو پێشتر باوکم بەدیاری بۆی هاتبوو دابووی بەمن، دڵم نەدەهات بیدەم بەکەس بەئاگاداری باپیرم لەڵ لەدەوروبەری زەویەك ئێمە پێمان دەگوت زەوی(دڕاوە گەرمە) لەبن پاردەیەك شاردەوە بەهیوای ئەوەی وەختێك دێ دەریدەهێنمەوە ، دیارە ئەو وەختە ئێستاش نەهات .. واتە من لەکۆنەوە پشتێکی سووك زیاترم پێ نەبوو، کە سێ چوار کتێب و هەندێ گەلوپەلی پێویستی ڕۆژانە و چەردەیەکی کەم لەنان و خواردنی قووتووکراو، کە هەمیشە پێم دەبوو بەتایبەتی، کە بێ ڕووماڵی هەواڵ و ئاپۆرت بێ ئیستگەی دەنگی کوردستان سەردانی بەرەکانی شەڕم دەکرد ، بەڵام کێشە لەوەدابوو لەناو ئەو ئاپۆرەایە و ئەو پاڵەپەستۆیە ئاسان نەبوو بگەیتە لای کابرای مەرز ، بەهەر حاڵ من لەگەڵ کازیوەدا وەڕێ کەوتبووم، ئینجا بەهەزار حاڵ پێش داخستنی مەرز ، کە لەگەڵ بوولڕێدا دادەخرا پەڕێمەوە ئەو دیو.. لەوبەر بەدەیان ئۆتۆمبێل و پاس وەستابوون نەفەریان دەبردنە خانێ (پیرانشەهر)، جێی خۆم لەپاسێکدا کردەوە ، هەرزانتر بوو، ڕاستی من پارەیەکی لەو ڕەنگەم پێ نەبوو ، پێشمەرگە ئەوسا مووچە ، وەك مووچەی نەبوو ، ناوە ناوە گیرفانپووڵییەکیان بەناوی (یارمەتی) دەدایێ ، من مانگانە چوار دینارم وەردەگرت ، بەحیساب پەیامنێری جەنگ بووم و هاتووچووم زۆر بوو ، جاروبار ڕەگەڵ ڕۆژنامەنووسی بیانیش دەکەوتم ، ئەگەر تاك و تەرا هاتبان و بیانویستبایە بچنە بەرەکانی شەڕ ، ناڕەم چوار دینار کەم بوو ، بەڵام بێ گەنجێکی تازە وڕاگەیشتووی وەك من بەحاڵ دەیگەیاندمەوە یارمەتییەکی دی، بەتایبەتی زۆربەی جاران نان و خواردنم یا لەبارەگاکانی پێشمەرگە دەبوو ، یان لەبارەگای ئیستگە بەتایبەتیش لەبارەگای هەمیشەیی خۆمان ، تیمی کارمەندانی ئیستگە لە (کانی گۆیژنان) نزیك دەربەندی ئایاتێ کە لەپشدا باسم کرد…
بەینی سنووری ئێراق-ئێران دانراوە (کە لەڕاستیدا نە عێراقە و نە ئێران).
تا خانێ کە ئەوسا ئەگەر لەبیرم نەچووبێ (ناحییە) بوو ،

نەدەگەیشتە سەعاتێك، بەڕام بەهۆی ئاپۆڕەای پەنابەران کە هەموو بەپێ ڕۆیان گرتبوو و ئەو ژمارە زۆرەی ئۆتۆمبێل و پاسان ، دەتگوت لەسەر هێلکان دەڕۆین بە نزیکەی چوار سەعات زیاتریش گەیشتینە شاری خانێ ، خەڵکی خانێ دەتگوت خۆ و دڵیان بەسەردا کراوە ، ماتەمینیەکی ڕانەگەینراو لەچاوی کوردی ڕۆژهەاتشدا دەخوێندرایەوە.
ماڵی ئێمە لە ئۆردوگای ئاواران لەشنۆیێ (نەلەوان)ێ بوو، شەویش بوو بەو حاڵ و وەزعە و دڵشکان و نیگەرانی و خەم و بێهیوایی و چارەنووسی نادیار وەکو ماری ئەفسانان لەزۆربەی هەرە زۆرمان ئاڵا بوو نە پۆوەی دەداین نە بەریشی دەداین ، کە ڕەنگە ئەگەر پۆوەی بدابووایە زۆرمانی ئاسوودە دەکرد.
ماڵی خاڵکم لەخانێ بوو، ئەو شەوەم لەوێ بەڕێکرد ، بەڕام چ بەڕێکردنێك، بەچەندان کابووسی تاقەتنەر.
خانێ بەئاپۆڕەای پەنابەرانی کوردی گەرمێن(کوردی باشوور) چواربەرابەری خۆی خەڵکی تێ ڕۆابوو و بەردەوامیش بوو.. لەگەڵ ئەوەی خەڵکی ئەوێ میواندۆست و میهرەبان بوون یارمەتیان دەداین ، ئێ دیسان هەندێ لەئاوارەکان بەتایبەتی ئەوانەی ماڵ و حاڵیان نەبوو یان ئەگەر هەیشیان بووبێ لەئۆردووگا دوورە دەستەکان بوون کارێکی ئاسان نەبوو لەو کاتەدا جێیان دەسکەوێ ..
بێ ڕۆژی دوایی هەرچی چێنك بوو خۆم گەیاندە ئۆردووگای نەلیوان لەشنۆیێ ، بەڕام گوتیان گواستراونەتەوە ئۆردووگای(ەبەت) نزیك شاری سەردەشتێ ، گەیشتمە ئەوێ ، ئۆردووگایش لەخانێ پشۆتر و قەرەباڵغتر بوو، بەحاڵ ماڵی خۆمانم دۆزیەوە ، دایکم کە منی بینی یەکسەر دایە پێمەی گریان ، ئیدی نازانم لەخۆشی ئەوە بوو جارێکی دی منی بینیوەتەوە ، کە ئەوسا پاگەندە و دەمگۆی هەمەجۆر کرابوو ، لەبۆردوومانی باڵەفڕەکانی حکوومەتی بەغدا کوژران و بریندار بوونی خەڵکێکی زۆر بەتایبەتی لەئیستگەی دەنگی کوردستان ، یاخود بێ حاڵی خۆمان بوو، کە ماڵ و خانوومان لەگەلاڵە بەبۆردوومانی فڕۆکە تەخت بوو بوو …(دایکم تا وەفاتی کرد چەندین جار ماڵی وێران بووە دواجاری لەشەڕی نەوەدەکانی سەدەی ڕابردووی برایان بوو)
لەو ئان و ساتەدا حکوومەتی بەغدا عەفووی دا لەپاێیشیدا چەندان وەفدی حکوومەت سەردانی ئۆردووگای پەنابەرانیان دەکرد و هانیان دەداین بێ گەڕانەوە ، ئیتر بەکورتی چەند ڕۆژێکی نەبرد چ بەهۆی فشاری بەردوامی ئۆران بێ یاخود نیازی گەڕانەوەی خەڵك ئۆردووگاکان بەرەبەرە چۆل دەبوون ، کۆچی پێچەوانە و گەڕانەوە بێ دیوی عێراقێ دەستی پێکرد ..
ڕاستی من بێیاری خۆم دابوو ، نەگەڕەمەوە ، بەو جۆرە ئەوان

بەرەو گەلاڵە، منیش دوای ئەوەی هەندێ لەبرادەرانی هاوپێلم دێزینەوە پاش مانەوەی ماوەیەك لە شنۆ و نەغەدە و خانێ و مهاباد، چوومە ئێردووگای (زێوە) لەدەڤەری مەرگەوەڕ، لەوێ بەحیساب بەپێی پڕۆگرامی پەروەردەیی عێراق دەخوێندرا قوتابخانەمان بێ کرایەوە، (دواناوەندی زمناکێ) من ئەوسا لەپێلی پێنجی ئامادەیی دەستم بەخوێندن کردەوە، ژمارەیەك لەهاوپێلانی دواناوەندی گەلاڵەیشم لەوێدا بینینەوە ، بەڵام داخەکەم ئێران ئەو قوتابخانەشی پاش چەند مانگێك داخست ، قبووڵی نەبوو بەپڕۆگرام و بەرنامەی پەروەردەیی لە عێراق پەیڕەو دەکرا بەردەوام بێ.
(لە لایەکی دی هەر لەو کاودانەدا کە نەماندەزانی چارەنووسمان بە چی دەگا ، بڕدەستی خەم بەداوی خێشەویستییەکەوە بووم ، یەکەمین خێشەویستی .. کاژێك لە کاژە بەژن بڵندەکانی ێێژهەڵات..
بە داخەوە دوای گواستنەوەمان بە زێری بێ شارێکی دوورەدەستی باکووری ئێران لێی دابەزام ، هەر ئەو دابەزانە بوو تا ئەمێ ، بەم جۆرە ئەو زامەیش هاتە پاڵ زامەکانی دی ئەوسا و ئێستا .. ێاستیی ئەو داوەێ لە خێدا چیرۆکەکە پێم وا نییە ئێرە جێی گێانەوەی بێ ..)
پاشان من گەلامەوە شاری مهاباد لەوێ هەندێ لەبرادەر و ناسیاوەکانی نووسەر و ێێژنامەنووسم بینینەوە، لەوانە ێەوانشاد جەلالی میرزا کەریم ، سەاح شوان ، هەروەها مامێستا ئەحمەد هەردی و ژمارەیەکی دی…
کەس لەکەسی نەدەپرسیەوە ێێژگارێك بوو وەك چوو نەیەتەوە، هەرچەندە بەداخەوە بەشێوەیەکی دی هاتەوە ، وەك بێێی ئەمە قەدەری کورد بێ ، بەدبەختی بیداتە دەست بەدبەختیەوە… ئەمەشم بەو بڵنەیەوەیە دەگێمەوە ئێمە ناوە ناوە سەردانی نەغەدەمان دەکرد کە لەو کاتیدا تاادەیەك هەموو سەرکردایەتی شێشی لێ گیرسابوونەوە.
لەیەکێك لەو سەفەرانە ، لەگەانەوەم بێ مهاباد بە پاسکی 18نەفەری لەێگادا وەرگەا ، هەندێ سەرنشینی تێدا بریندار بوون ، یەکێکیان من بووم کە پیلم شکا ، پاش ئەوەی لەهێشی خەم چوو بووم کە بەخەبەرهاتم وا دیار بوو نەشتەرگەریان بێ کردبووم ، خەم بینی بەتەنیا لەسووچێك لەسەر قەلەوڕەیەکی سەفەری لەنەخێشخانەی مهابادێ فێ دراوم ، هەرچی چێنك بوو ئێستاش بیرم نەماوە چێن کاك جەلالی میرزا کەریم زانیبووی لەنەخێشخانە هاتە لام ، من ئەوسا بەقەرزی کەی خوا دەروویەکی کردەوە لە ئوتێلی (پارس) دەنووستم، هەر بەو شێوەیەش نانم لە چێشتخانەی (پارس) کە بەتەك ئێتێلکەوە بوو دەخوارد…
(هەرگیز لەبیرم ناچێ بە هێی ئەوەی قەرزکی زێرم لەسەر کەەکە

ببوو ، کابرای شاگردی چێشتخانه له ئوتێل ، که بەڕ پاڕ چێشتخانەوە بوو هاته لام و وتی: ئاغا خوایشت دەکەم بەڕام ئاغام دەڕ ناتوانین چیدی بە قەرز بدەین ، منیش هەر ئەوەندەم پڕ گوترا بەو مانایە پڕم وت با ئاغات خاترجەم بڕ پارەکەی ناخورێ و بە دڵنیاییەوە بەم زووانە بەخڕم بڕی دەنم)
ئەو شان شکانەی من لڕم بوو بەبەڕایەکی گەورە هەموو ئاماژە پزیشکییەکان وایان دەردەخست سەقەت دەبم ، وا دیار بوو نەشتەرگەرییەکەیان هەروایی بڕ کردبووم، بە قەرز بڕ یا بە یارمەتی هەندڕ لە خزم و دۆستان زڕر دکتۆرم لەنەغەدە و مهاباد و ورمێ و تەورێز کرد بڕ سوود بوو ، تا ئەو ڕڕژەی لەگەڕ مامۆستا ئەحمەد هەردی و کاك جەلالی میزرا کەریم لەچێشتخانەی پارس لە مهاباد دانیشتبووین پیاوێك هاتە لامان ، کە پێیان ناساندم دەرچوو مامۆستا نەجمەدینی ئەنیسی بوو بەڕڕوەبەری ئیستگەی ڕادیۆی مهاباد، کە سەربردەی پیل شکاندنەکەی من هاتەوە گڕڕ وتی ئەگەر فڕان (واتە من) ڕازی بڕ چاکی دەکەمەوە ، بەهەر حاڕ منی بردە گوندێکی نزیك مهاباد(شڕڕاوا) بڕ ماڵی بەیتارێکی میللی بەناوی (عەلی شڕڕاوایی)، ئەو پیاوە زڕری ئەزیەت دام تا ڕادەیی لەهۆش چوون ، بەڕام چاکی کردمەوە…
دوای ماوەیەك خولێکی تایبەتی بڕ قوتابییە ئاوارەکان بڕ فێربوونی زمانی فارسی کرایەوە ، بەو هیوایەی ساڵی دادێ لەقوتابخانەکانی ئێران درێژە بەخوێندن بدەن.، (کە خۆشم یەکێك بووم لەو قوتابیانە).
تازە دەورەکەمان تەواو کردبوو ژمارەیەك ناو بەهۆی دیواری مزگەوت و سینەما و شوێنە گشتییەکان ڕاگەیەنرا ، ئەگەر ئەو ناوانە لەماوەی 48 سەعات خۆیان بە پۆلیس و کەلانتەری بەقەولی ئەوان مەعرەفی نەکەن تەسلیمی عێراقێ دەکرێنەوە، ناوی من یەکێك بوو لەو ناوانە ، بەکورتی دوای ئەوەی خۆمان ناساند لەترسی ئەوەی ڕادەستی عێراقمان نەکەنەوە ، ئێمە کۆمەڵێك بووین چووین خۆمان ناساند و کاتێکی دیاریکراویان بڕ دانایین کە نەدەگەیشتێ هەفتەیەك، ئێمەیان لەگەراجێکی شاری نەغەدە کۆکردەوە و سواری پاسیان کردین(پاسی هەژدە نەفەری) هەر پاسە و بە ئاراستەیەك و کەسیش نەیدەزانی بڕ کوێمان دەبەن و چیمان لێ دەکەن ، هەر لەگەراج هەر یەکەو هەزار تمەنیان پڕ داین ، کە ئەوسا دەیکردە پەنجا دیناری عێراقی.
پاسەکەی ئێمە ڕڕگەی ورمێی گرتەبەر ، ئەوسا بە (ورمێ)یان دەگوت (ڕەزاییە)، ئێمە دەوری سەعات 10ی بەیانی بەڕێ کەوتین ، هەر لەڕڕگا شەومان بەسەرداهات، بە تەورێز و ئەردەبیل و چەندان شار و شارۆچکەدا تێپەڕڕن تا درەنگانی شەو گەیشتینە شاری (ڕەشت) ، دوایی

زانیمان لەشاری (هەشت)ین ، ئەمەیان لەنزیك كارگەیەك دانا لەشونێك نزیكی هەشت ناوی (سوومعه سەرا) بوو.
لەوێدا هەر دوو سێ ڕۆژ ماینەوە و پێیان وتین دەتوانن بچنە شار و لەوێ لە ئوتێل بن ، ئەمە چوار پێنج كەس بووین ، ئەوەی بەبیرم مابێ خۆم و ملازم شوان ، كە دوایی بەملازم شوانی پاسك ناسرا ، هەروەها خوالێخۆشبووان د.سەعەدی غەریب، ڕاگری كۆلیژی كشتوكاڵی زانكۆی سلێمانی و مارف ژاژەیی چووینە ئوتێلێك ناوی (بین المللی) بوو (ئوتێلێكی بێ پلە و پایە بوو ناوەكەی لێ خەسار بوو) ، دیارە كە خەرجی ئوتێل و خواردن لەسەر حسابی خۆمان بوو ، ئەمەش ئەوانەی كە ناومان هێنان پێكەوە بووین ، بەتایبەتی من پارەیەكی ئەوتۆم نەبوو ، زۆر جار برادەران هەقی خواردنكی هاكەزاییان بێ دەدام .
شاری (هەشت) شارێكی جوان و خۆش و شارستانی بوو و لەبەندەری پەهلەوی ئەوسا (ئەنزەلی ئێستا)نزیك بوو ، كە بەتایبەتی كەشتی سۆڤیەتی ئەوسا لەنگەریان لێ دەگرت.
برنجێكی دەرجە یەكیان لەتەواوی ئێراندا هەبوو ، دەڤەرێك بوو بەبرنج بەناوبانگ بوو ، هەمیشە بارانێكی نەرمی هەبوو ، بەڵام بە ئەمە چی كە شەشدەرمان لێ گیرا بوو و نە خەرجیمان هەبوو نە كەس خۆی لێ دەكردین بە ساحێب و لای لێ دەكردینەوە …
دەزگایەك سەروكاری پەنابەرانی لەدەستدا بوو ، هەر ڕۆژەی بەبیانوویەك خۆیان لێ دەدزینەوە و هیچیان بێ نەدەكردین تەنیا قەولیان پێ دەداین و بەقسان ڕایانگرتبووین و كەسیش كارێكی پێ نەدەداین ، ڕۆككەوتنی جەزاییر لەگەڕمیدا بوو، ئێران نەیدەویست عێراق وا تێ بگا هانی پەنابەران دەدا نەچنەوە ، ئەوە مایەوە تا وای لێهات زۆری نەما بوو بگەینە قۆناخی سوالی سەرجادە ، لەهەمووشی وێرانتر پارەی ئوتێلمان زۆر هاتبووە سەر… بەو جۆرە ئەمە ، من و ملازم شوان و خوالێخۆشبووان د.سەعدی غەریب و مارف ژاژەیی بەناچاری بیاری هاتنەوەمان دا تەنانەت من كە پارەی ئوتێلم نەبوو ، جانتاكەم بەپشتێنێ لەباڵەكانەكەوە شۆڕ كردەوە خوارێ دەنا كابرای خاوەنی ئوتێل هەنگ بوو بەگرتنی بدا بووام ..
بەهەر حاڵ پێش ئەوەی بڕینەوە دەرگا نەما لێی نەدەین ، من كە هیچ وەرقەیەكم نەبوو دوو جار بەدزی چوومە تارانێ ، سەفارەت نەما ئەوەی دەستم پێ ڕاگەیشتبێ نەچم بێ سوود بوو ، كەس پارەی بەقەرزیش پێ نەدەداین ، دەنا هەر لەهەمان ئوتێل خەڵك و خوایەكی لێ بوو هەبوون بوون ، وەكو ئەمەش ئاوارە بوون ، (مەبەستم لەگەڵ ئەمەدا هاتبوون)… ئینجا بەمن چی؟
ئیمە هەر چوارمان چووینە شوێنی مەبەست ، كە وا بزانم ئەگەر لەبیرم بێ بارەگای (شیر و خورشید) بوو ، كە هەر ئەوانیش قەولی

زۆریان پێ دابووین و هیچیان جێبەجێ نەکرد بوو ، وا دیار بوو خەڵکی دیشی لێ بوو ، ناویان نووسین ، دوای چەند سەعاتێك چاوەڕوانی ئەمە کەمەتك سواری پاسکی (هەژدە نەفەریان) کردین بەرەو سنوور ، لە ڕێگای -کرماشان قەسری شیرین-خوسرەوی خانەقیيەوە.
پاس کەوتە ڕێ ، ئاخر بەینی هەشت و سنووری عێراق بەو ڕێیەدا ماوەیەکە ، لەڕێگادا شەومان بەسەردا هات ، وەك ئێستام لەبیرە کە گەیشتینە تاق بۆستان د.سەعدی هەحمەتی کە نەختیکی لەڕێگادا خواردبووەوە دەستی کرد بەگریان بەدەم ئاهەوە بە دەنگێکی بەرزیش هاواری دەکرد ئەوە تاق بوستانە ، ئەوە کوردستانە ، ناوی کوردستانی زۆر دووبارە دەکردەوە و دەگریا ، گەیشتە ئەوەی زۆر لە سەرنشینانی هەژدەنەفەرییەکەیشی هێنایە گریان …
سەعات دوازدە و قسوری شەو بوو گەیشتینە سنوور لەدیوی ئێرانێ ، خاو و خۆزانێکی زۆری لێ بوو ئەودیویش دیار بوو ، ژمارەیەکی زۆری لە بارهەگرە درێژەکان (تریلە) وەستا بوون ، ئەمە ئەو شەوە کە ناوەڕاستی پاییز بوو لەو بیابانە ماینەوە، تەنانەت من چەند کتێبێکم لەجانتاکەمدا بوو ، کە هەر ئەو جانتایەشم پێ بوو لەسەرمان سووتاندمان ، بەیانی لەگەڵ ڕۆژهەڵات سنوور کرایەوە ، ڕاستی زۆربەمان پەشیمان بووینەوە هەرچەندە لەناچاریش بووبێ ، بەڵام کە بینیمان بەچ ئیهانە و لەخۆینی ئاژەڵئاسا لەو دیوو دەمان بەن بێ دیوی عێراقێ ، سەربازەکان ئەو خەڵکەیان سواری تریلە دەکرد ، وایکرد بە تەواوی پەشیمان ببینەوە ، هەر چەندە لە دیوی ئێرانەش بەوپەڕی ناچاری بێیاری هاتنەوەمان دابوو بەڵام تازە چارەکی دیمان لەبەر دەم نەمابوو و وەك دەڵێن تازە تیر لەکەوانێ دەرچوو بوو .. تازە ڕوویشتبوو بەهیچ شێوەیەك ڕێگەی گەرانەوەمان لەپێشدا نەمابوو.
تا پەینەوە دیوی ئەو سنووڕەی کردوویانە بەسنووری عێراق بەهۆی قەرەباڵغی چەند سەعاتێکی دیکەی پێ چوو ، هەر لەگەڵ پەینەوەمان سەربازێکی زۆری لێ بوو، یەکسەر سەری تریلەکانیان ئاوااکرد وەك ئاژەڵ سواریان کردین ، بەپەستان لەدواوەی تریلەکانیان دەپەستاین ، ژن و منداڵی ساوا و پیر و گەنج ، کە بەزەحمەت جێی دانیشتمان دەبووەوە ، نزیکەی سەعات و نیوێك ئاوا ماینەوە تا زۆربەی تریلەکان پێ کران ، ئینجا وردە وردە وەجوولە کەوتن ، یەکەم شار پێیدا ڕێیشتین خانەقی بوو، خەڵکێکی زۆر لەو بەر و ئەو بەری جادە بوون ، وا دیار بوو حکوومەت هێنابوونی، هەندێکیش هەنگە بەعسی بووبن ، پەلکە شووتیان تێدەگرتین ، ئێستاش لەگومدا دەزرنگێتەوە ، کە بەدەنگی بەرز لەگەڵ هاوشتنی توکەڵە شووتی دەیانگوت (حوکمە

زاتییەکە هاوردتان)، وا دیار بوو دەزگا حزبی و ئەمنییەکانی حزبی بەعس ئامادەکاریان بۆ ئەوە کردبوو ، دەنا ئێمە دوور و نزیك خەڵکمان دەدی دەم و چاویان وەك هاتبووەوە و بە خەمبارییەوە وەستابوون ، وا دیار بوو زۆربەیان بەزۆر هێنرابوون.
ترێلەکان خێشبەز نەبوون لەسەرخۆ دەڕێشتن ، کە نەمان دەزانی بۆ کوێمان دەبەن، هەرچەندە ئێمە بەحیسابی (عەفووی عام) گەڕابووینەوە و قەولی ئەوەیان پێدابووین هەر کەس دەچێتەوە شار و شوێنی خۆی ، پاشان وا دەرنەچوو...
ئێستا ترێلەکان بەخێرایییەکی مامناوەندی دەڕۆیشتن ، ئێمەش جگە لەتەز و غوباری ڕۆ، نە تیکە نانێك نە قومە ئاوێکیان پێدابین.
ترێلەکان بەرەوەن .. خانەقیمان بەجێ هێشت تا گەیشتینە بەغدا بەژمارەیەك شار و شارۆچکەدا تێپەڕین ، کە گەیشتینە بەغدا ، دەمێك بوو شەومان بەسەردا هاتبوو، دیارە بەغدا وەك شارێکی دیار و هەڵکەوتوو سەردەمگەلێکی بەخێیەوە بینووە تا گەیشتووەتە ئەمڕۆ ، نەتەوە و ئەگەزی جیاجیا بە درێژایی مێژووی حوکمیان تێدا کردووە ، زۆر جاریش کەوتووەتە بەر شاڵاوی شەڕ و داگیرکاریی و وێران بوون ، ئەوەتا ئێستاش بەو ئەنگەیە کە عەرەب بە پایەتەختی بەنازی خۆیانی دەزانن ..
ئێمە لەپشتی ترێلەکان ئاخنرابووین، چەندان سەعات بوو بێ نان و ئاو ، بەرمان بەجوانی و ووناکی شەقامەکانی بەغداوە نەبوو ، لەگەڵ ئەوەشدا ئەونەقی ساختمان و شەقامەکان ، سەرەڕایی برسیەتی و تینوویەتی و ژاوەژاوی قەرەباڵغی ، زۆربەمان لەپشتی ترێلەوە جار بەجار بۆ تەماشا سەرمان هەدەبڕی ، سەیری جادە و بەری ووناك و درەوشاوەی بەغدا و گۆپە درەوشاوەکانمان دەکرد.
لە خوا شاهیدە گۆپەکانی بەغدا لە برینە هەمیشە خوێن لەبەر ڕۆییەکانی ئێمە گەشتر نەبوون ، بەڵام برینەکانی ئێمە کە دەیان ساڵە هەر چەند ساڵ جارێك دەکولێندرێنەوە. ئەوەتا ئێستاش بەخێ و بەبرینە گەشە کوولێنراوەکانمان لە ترێلان ئاخنراوین، کە تا ئەم ساتەش بەبەغدا تێدەپەڕین نازانین بۆ کوێمان دەبەن و بەتەمان چیمان لێ بکەن.
نازانین لەکوێدا وەك کەمەڵە بووندەوەری تێکەڵە لەکوێدا هەماندەڕژن چۆن لەسنووردا تێیان هاوشتین وەك ئەوەی ئاژەڵگەلێك لەپشتەوەی تێلەکان بارکەن وابوو..
ماوەیەك تاڵادەیەك زۆری پێ چوو هێشتا بەغدامان بەجێ نەهێشتبوو، دیارە من وەك خێم کەم تا کورتێك شارەزای بەغدا بووم ، بەڵام بەغدا شارێکی گەورەیە و بە ووباری دیجلەوە بووە بەدوو بەر، بەری ڕەسافە و بەری کەرخ، من هەر ئەوەم لەبیرە ئێمە لەگەڕەکی

(الشعب)ـەوە لە بەری ەساڤە هاتینە ناو بەغدا ئەوەی دی بەهۆی شلۆغی و قەرەباڵغی شەقامەکان ، ماوەیەکی زۆرمان پێ چوو تا بازگەی بەری باشووری بەغدامان بڕی و لەشاری دەرچووین و هاتینەوە سەر ڕاستە ڕێی شەقامی دەرەوەی بەغدا بەرەو باشوور…
تۆپەکان بەخڕایەکی مامناوەندی دەێشتن بەمەزەندە نزیکەی سەعاتێك و هەندێکی پێچوو ێوونا کایی شارچەکەیەکمان لێ دەرکەوت ، هەر لەدوورەاش هەندێکمان لەپشتی تۆپەکەماندا لەگەڵدا بوو هێشتا نەگەیشتبووینە بازگەی شارەکە وتیان ئێرە (مەحموودیە)یە…
چەندی لەمەحموودییە نزیك دەبووینەوە تۆپەکان خڕایان کەمتر دەبووەوە تا ئەوەی هەر دوای دەربازبوونمان لەبازگەی پێشەوەی شارەکە بەماوەیەکی کورت تۆپەکان وەك ئەوەی هەر تۆپەیەك فارغ نی شەمەندەفەرێك بێ یەك بەدوای یەك لەجادەیان لادا و وەستان ، لەو دەمەدا ئێمە بیرمان بێ ئەوە چوو دەبێ بەتەمای چی بن… هەندێکمان بیری بێ شتی خراپ چوو تا ادەی کوشتن…زۆرینەش منیش هەر لەگەڵ زۆرینەدا بووم ، وتم ەنگە نان و ئاوەکمان بدەنێ ، کە نزیکەی شانزدە سەعات بوو بەەوە بووین هیچیان پێ نەدابووین ، منداڵان لەپشتی تۆپەلە بەخۆیاندا کردبوو ، ئەوە جگە لەسەرما و تەزی ێگا لەپشتی تۆپەلەی سەرکراوەدا هەراسانی کردبووین، کەچی دەرچوو بە پاسەوان و شوفێری تۆپەلەکانە پشوویەك بدەن و نان و چا لەو چەند چێشتخانەیە بخۆن ، کەوا پێ دەچوو پێشەکی بۆیان ئامادەکرابێ ، بەوەی تۆپەلە بەتۆپەلە هاتن ئاگاداریان کردینەوە کەس دانەبەزێ و لەجێی خۆی نەجوولێتەوە، هەرچەندە هەندێ لەو بەساڵاچووانەی ناو تۆپەلەکان ئاوا شەفاعەتێکیان بێ ژن و منداڵەکان کرد کە برسیانە و تێنوویانە و هەیە پێویستی بەسەر ئاوە… دادی نەدا .
سەعات و نیوەکی زیاتری پێ چوو تا شوفێر و پاسەوانەکانی لەگەڵیان بوون ، هەر تۆپەلەیەك دوو پاسەوانی چەکداری لەگەڵدا بوو ، کە لەپێشەوەی تۆپەلە سوار بوو بوون نان و چایان خوارد ئێمەش لەناو تۆپەلەدا ئەژنۆمان لەباوەش گرتووە ، ئەوەی دەبڕژێ ، ئەوەی بیر لەچارەنووسی نادیاری خۆی دەکاتەوە، تێشمان دابوو لەماوەی وەستانی تۆپەلەکان بەهەر جۆرێك بووە پەنایەکی دروست دەکرد میزێك لەناو بۆدی تۆپەلەدا بەناو درزی بۆدی بەسەر تایەکاندا شێ دەکردەوە کە هەندێکیان نیوەی هەدەبەزییەوە و بەخۆی دەکەوتەوە ، یەکیان من بووم لەگێشەیەکی تۆپەلەدا ئەو قارەمانیەتیەم نواند و زۆربەیشی هەلبەزییەوە و بەخۆم کەوتەوە، کار لەوە ترازا بوو چیتر خۆمان ڕابگرین ، ئەوەی باش بوو من دوو سێ پاکەتی جگەرەم پێ بوو، کە هەندێ جار جگەرە جگەرە وەریشم دەکرد بێ جگەرەکێشانی ناو تۆپەلە ، هەندێکی پێ چوو غەبەبی دەنگی شوفێر و پاسەوانەکان پەیدا

بووەوە کە تریەتی و ئینتەللایی ئەوان لەبەرامبەر برسیەتی و تینوویەتی ئیمە هاوکێشەیەکی لاسەنگی پێکهێنابوو ، هەندێ جاریش لەگەڵ جوولەی ترێلەکان جارێك لەکۆمیدیایەکی مرۆیانەی بەرپا دەکرد ، هەندێ دانیشتووانی پشتی ترێلەی دەخستە پێکەنین.
بۆ یەکەم جار بوو لەو ڕۆیە دوور و درێژە پێبکەنین ، بەهەندێ لەنووکتەی ماوە بەسەرچوو کە زۆر جار لەساتەوەختی دەست لەخۆشردندا دەگێڕنەوە…
ترێلەکان کەوتنەوە ڕێ ، کات لەنێوەی شەو نزیك دەبووەوە ماوەیەکی زۆری نەبرد ژمارەیەکیان بەرەو ڕۆیەکی دی لەزنجیرەی ترێلان جیا بوونەوە ، ئیمە بەلایتەکانیانەوە زانیمان لایاندا ، ئەوانی دی بەترێلەی ئیمەوە بەردەوام بوون لە ڕۆیشتن..
کات بۆ دووی شەو دەچوو، ڕێگا تا ڕادەیەك چۆل بوو ، ئەو ترێلانەی بەر ڕێگەوی ئیمە کەوتن ، پاش ئەوەی هەندێکیان لەگەڵ دەرچوونمان لەقەزای مەحموودییە بەمەزندە نەدەگەیشتنە دە ترێلە ، کەمتر بوون ، نزیکەی سەعات و چارەگێك بۆ سەعاتێك و نیو دەیدا بووین ، تا گەیشتینە شوێنێك نەمان دەزانی کوێیە باکوور و باشوور و ڕۆژهەڵات و ڕۆژئاوامان لێ تێك چوو بوو ، بەو شەوە شوێنێك بوو لەدێیەك دەچوو، دیار بوو زۆربەی خانووەکانی قۆپ بوون ، ترێلەکان لەچۆلەوانییەکدا وەستان، پاسەوانەکان هاتن و ئیمەیان هێنا خوارەوە و بەسەر ئەو خانووە قۆپانەیان دابەش کردین ، ئیمە هەر چوارمان کە سەڵت بووین و پێکەوەش لەشاری (هەشت)ی ئێرانەوە گەڵابووینەوە ، پاش بگرە و بەردە و حەفت و هەشتێکی زۆر تا سەلماندمان ئیمە پێکەوەین و خانوویەك لەو خانووە قۆپانەیان داینێ ، من و ملازم شوان و هەردوو هەوانشاد د.سەعدی غەریب کە ڕاگری کۆلیژی کشتوکاڵی زانکۆی سلێمانی بوو. هەروەها مارف ژاژەیی کە لەڕاستیدا من لە (هەشت)ـەوە ناسیبووم ، ئەوەی دەیێم و تا وەرگرتنی خانووەکە سەعات خێی لەچواری بەرەبەیان دەدا ، ئیمە تا ئەو ساتە ئەوەی پەیوەندی بەژیانی بایۆلۆژیمانەوە هەبێ نەمان کردبوو لە نان و ئاو و …تاد. نان و ئاو دابەشکردن تا بەر ئیمە کەوت کازیوەی دا و سپیایی بەرەبەیان لەدەرکەوتندا بوو ، هەر یەکەو دەبەیەکی ئەوەی جاران نەفتیان تێ دەکرد ئاو و (چونکە ئەو شوێنەی لێیان دانا بووین ئاوی لێ نەبوو) سێ تا چوار ئەستوورك و هەندێ ماست و یەك دوو هێلکە و یەك دوو سەرکە پیازیان پێداین .
وەك شێت و هار (لەپرسەیەکی کەس نەدیدەدا) هەموویمانم تەخت کرد ، شتێکی چەند خۆش بوو هەست بەتێر بوون ، خۆایی نییە پێشینان وتوویانە (برسیەتی هەگێکی هاری تێدایە)، ئا لەبیرم چوو یەکەو دوو بەتانی عەسکەریشیان پێداین، هەندێکمان دوای خواردن

بەتانییەکەمان ڕاخست و پاڵمان بەدیواری ژوورەکە دا، من دوو جگەرەشم کرد بەسەرا ، خەوەکوتکە دەیبردینەوە، بەڵام خەوی ناچاری بوو وەك دەڵێی (خەو سوڵتانە) دەنا هەشتا تا ئەو کاتیش لەخەمان دنیا نەبووین چیمان لێ دەکەن تا ئەوەی وردە وردە ترڵەکان سوانەوە و خەیان ئامادە دەکرد و ڕەیان گرتە بەر و گەانەوە ، بێ کوڵ چوون ، ئەستاشی لەگەدا بێ نازانم..
بەیانیدا ، خەرهەات ، لەو ناوە تاك تاك خەکی گوندمان ، کە دوایی دەرچوو (ناحییەیە) و گوند نییە بینی زەربەیان دەستووری عارەبیان لەبەر بوو لەعەگال و چەفیە و دیشداشە و نەعلی پڵ… بەڵام خوا هەناگرێ بەڕەز بوون لەگەمان تەنانەت هەندکیان پێیان دەوتین (تحاتجون شی) هیچتان پێویست نییە ، لێمان پرسین ئەرە کوێیە ، وتیان ئەرە (عتەیشی)یە ، بەڵام ناوی ەسمی (ناحیة الحسینیة)یە ، وتیان سەر بەکەربەلایە ، کەربەلا لێرە نزیکە ، کە دوای دەرچوو ناونانی (عتەشی) کە لە عەتشانی عەرەبییەوە هاتووە ، گوایە لەم جێیەدا ئەمامی حسێن و ئەمام عەباسی برای و هاوەانی سەریان بڕاوە.
نەوان ئەوێ و کەربەلا ، هەر بەقەد نەوانی هەولێر و عەنکاوە نەختێك زیاتر دەبوو، لەو بەینەدا پاسی (تەمس)ی بچووك کاریان دەکرد و نەفەریان دەهێنا و دەبردن.
عتەشی وەکو ناحییە بوو بەڵام خەکێکی هەژاری لێ دەژیا و زەربەیان وا پێ دەچوو بەکشتوکاڵ و ماڵات بەخێوکردنەوە خەریك بوون ، باغ و بەستان و دار و درەختێکی لەخێ زیاتری لێ بوو ، زەربەی ژنان لەچکدار و عەباپێش بوون ، سوندی کەم تا کورتێك ناخەم کە پێ دەچوو خوندکاری قوتابخانە بن لەناحییەکەوە هەندکیان هاتوچووی کەربەلایان دەکرد ، تەنیا لەچکدار بوون ، بەڵام عەبایان نەدەپێشی… حەفتەیەکی برد بەو حاڵە ماینەوە ، لەو ماوەیەدا هەندك قاپ و قازان و شتومەکی پێویستی خواردن و تەباخێکی بچووکمان (چوولە) لەحسابی خەمان بەکەمەکی هەموومان پەیدا کرد ئەویش بەهەزار حاڵ ، چونکە زەربەمان نەمان دەزانی چارەنووسمان چی دەبێ ، تا ئەوەی ڕۆژێ دوای دە ڕۆژ لەهاتنمان پێیان وتین دەتوانن بچنە شار (واتە کەربەلا) ئەمە وەك ئەوەی پێیان وتبین هەر کەس بچێتەوە شار و ماڵی خێی ئاوامان لێ خێش هات و چووین ، ئەو ناحییەیە تەنیا یەك چایخانە و کەبابخانەیەکی بچووك زیاتری لێ نەبوو ، وەس بوو بووین لەچایخانە و ئەو چوار دیوارە قوەی تێدا بووین… بنیادەم سەیرە بەرگەی چەندین سەختیی دەگرێ کەچی چاوی بەهیچیش لێ هەنایێ ، بەهەر حاڵ ئەمە هەر چوارمان بیارماندا بچینە کەربەلا.
بێ چوون بێ کەربەلا، گەراجێك هەبوو پێیان دەوت گەراجی کەربەلا ،

ژمارەیەك (تەمیس) پاسە هەرە بچووکەکانی لە دەوەستان کە دەوری دوازدە کەسی هەدەگرت ، بەنرخکی هەمزی لەبەینی کەربەلا و عتەشی نەفەری دەگواستەوە، ئەو ئاژە کەیفمان زۆر ساز بوو بەتایبەتی کە پێیان وتبووین چەند ئاژەکی تر داتاندەمەزرێنین.
هەر چوارمان سواری تەمس بووین بەرەو کەربەلا، زۆری پێنەچوو ئاوا چارەگەك یان زیاتر یا کەمتر گەیشتینە شوێنی وەستانی تەمسەکان لەگەراجی کەربەلا کە لەناوەڕاستی شار بوو…
کەربەلا دیارە شارێکی پیرۆزە لای شیعەکان بەوەی مەرقەدی ئیمامی حسێن و ئیمام عەباسی برای لێیە و هەمیشە زیارەتکاری بۆ دێن بۆجگە لەعاشوورا کە سێ هێندەی شارەکە خۆی زیارەتکاری تێ دەژێن زۆرجار لەعاشووراێ ئەوەندە قەرەباڵغ دەبوو دەرزیت هاوێشتبا نەدەکەوتە ئەرزی ، جگە لەوەش کەربەلا لەچاو خۆی و هەندێ شاری تری باشوور شارێکی خاوێن بوو ، تەناتەت زۆر لەنەجەف خاوێنتر بوو کە مەرقەدی ئیمامی عەلی لێیە. جگە لەوەش کەربەلا بە باغ و بێستانەکانی دەوروبەری بەناوبانگ بوو… زۆربەی خەڵکی بەتایبەتی دوکاندارەکان کە سەروکارمان لەگەڵ دەبوون ، زمانی فارسیان دەزانی ، لەجوانی و سەرنجڕاکێشی کچ و ژنانیشیان هەر گەڵێ کە ئایەتێك بوون لەجوانی جیاواز مەسەلا ئەسمەری چاو کاڵ. یان سپی چاو ڕەش و سەوز ، یاخود غەمزەداری شیرین .. هەموو ئەوەی ئێستا کچ و ژنان بەجوانکاریش نایگەنێ ، لەکەربەلا بەسرووشتی خۆیان هەبوون ، هەندێ وایان لێکدەدایەوە ئەوە بەکاریگەری تێکەڵاوی ڕەگەزی فارس و عەرەبە، من بەخۆم ئەوەندەی دیومە لەجوانانی کەربەلام جوانتر نەدیوون.
لەلایەکی دی کەربەلا وەك شارێکی پیرۆز باڵ و مەلها و جێی لەشفرۆشی و قومارخانەی بەڕەسمی تێدا نەبوو و هەر بەدوایی قەدەغە بوون ، ئەوەی ویستبای بخواتەوە دەبووایە بچێتە ناحییەی (تورێج) کە نیو سەعاتێك لەکەربەلا دوور بوو، ڕەنگە ئێستا قەزا بێ.
هەردوو مەرقەدی ئیمامی حسێن و ئیمام عەباسی برای هەر یەکێکیان لەشەقامێکی سەربەخۆ بوون….
ئێمە هەر دابەزین ، بەپیاسە بەناو شاردا سووڕاینەوە، ئەو شەقام بۆ ئەو.. باڵەخانەشمان زۆر دیتن ، کە زۆربەیان یان ئوتێل بوون یان شووقەی ئامادەکراو بۆ زیارەتکاران…. جگە لەوەش زۆر چایخانەشمان لەڕەوی پیاسەماندا بینی… تا ئەوەی لەچایخانەیەکی ئاوا نەختێك گەورەتر لەوانی دی لەدەوروبەری مەرقەدی ئیمام عەباس دی و بیارماندا پشوویەك بدەین و هەر دانیشتین و دانەنیشتین من لەدووڕا نیعمەت عەبدوڵڵام بینی لەگەڵ سێ چوار کەس لەسەر قەنەفەیەکی داری کۆن ، لە وێنەی قەنەفەی چایخانەکانی هەولێر بە نموونە چایخانەی مەچکۆ دانیشتبوو.

وتم براینه ئەوانەی ئەوسەر هەموو کوردن ، من یەکێکیان بەناسین دەناسم ئەوانی دیشم دیووە، بەڵام نایان ناسم دەچمە لایان، ئەوان دانیشتن من بەرەو ڕووی نیعمەت چووم، ئەویش کە لێی نزیك بوومەوە منی ناسییەوە، ئاخر ئێمە لە ناوەڕاستی حەفتاکانەوە یەکترمان دەناسی ، جگە لەوەی ساڵی 1974یش زۆر جار تەسادوفم دەکرد… ئەو لەمن ، من لە ئەو نزیك بووینەوە باوەشمان بەیەکدا کرد، کە حاڵەتێکی ئینسانییە دوو غەریب لەشوێنێکی وا یەکتر ببینن‌ەوە(وکل غریب للغریب نسیب) ، وتی وەرە ئەوە برادەرانن ، کە چووم حاکم تەفیق کە وەختی خۆی مدیر ناحیەی گەڵە بوو ناسیمەوە ، هەروا برادەرێکی تر صادق کە لە هەولێر لە چاپخانەدا کاری دەکرد، خوای لێی خۆش بێ کەچی دوایی کرد، ئەویشم ناسیەوە ، یەکێکی دیکە کە ناوی شێرزاد جبرائیل ئەوم نەدەناسی، هەروەها برادەرێکی تر، بەهەر حاڵ منیش ئەوانم بردە لای برادەرانی تر کە پێکەوە بووین، ئیتر بازنەکە فراوانتر بوو و دەردە دڵ زۆرتر تا درەنگانی عەسر، دوای ئەوەی هەر لەتەك ئەو چایخانەیە چێشتخانەیەك هەبوو نانی نیوەڕۆمان لێ خوارد. پاشان نیعمەت و ئەوان وا دیار بوو لەشووقەیەك دەژیان ، ئێمە درەنگمان بەسەردا هاتبوو چوینەوە گەراج و گەڕاینەوە جێی خۆمان لە خانووە قوڕەکانی (عتێیشی).

هەفتەیەکی نەبرد پارێزگاری کەربەلا (محمد حسین حسن الشامی) کە پاش چەندین ساڵ زانیمان لەسەر ئەوەی چوو بووە پرسەی سەرکردەیەکی خزمی کە سەدام حسێن ئیعدامی کردبوو، 6 ساڵیان حوکم دابوو و لەزیندان بووە، بەهەر حاڵ پارێزگار وەك چێن چووە لای نەفیکراوەکانی تر هاتە لای ئێمەش.

لەگەڵ نزیکبوونەوەی لەو حەسارەی ژوورەکەی ئێمەی لێ بوو ، دەم و دەست ڕاوانشاد د،سەعدی غەریبی ناسیەوە کەوا دیارە لەقێناغی زانکۆدا دەرسی پێ وتووە، ئیتر لەگەڵ بینینی د. سەعدی ئوستاز وە ئوستازی دەکەوتەوە ، وا باوە مامۆستا قوتابی خۆی ناناسێتەوە بەپێچیەوانەوە قوتابی مامۆستای دەناسێتەوە ، ناسینەوەی د.سەعدی غەریب لەلایەن پارێزگارەوە خێری بێ ئێمەش پێوە بوو، یەکسەر بێ بەیانی بە ئەمری پارێزگار ئێمەیان لەبینایەکی حکوومی کە بیرم نەماوە قوتابخانە بوو یاخود بێ فەرمانگەیەك دروستکرا بوو گواستەوە ، ئیتر لەکێ مەش و کەچ و پشکە بووینەوە، بیناکە بێ ئێمە لەکێشکی پاشایان خۆشتر بوو ، بەتایبەتی کە شەش یان هەشت حەمام و ئاودەستی تێدا بوو ، حەوشەیەکی گەورە.. هەر لەوکاتەشەوە پارێزگار هەرێی ئەوەی پێداین وا بکەن پەلە بکرێت لەدامەزراندمان لەناو شار وەك د.سەعدی داوای لێ کرد ،

(*) (بەختی ەش یا کەمەی چەوت) لە ئەسڵدا ئەمە ناوونیشانی یادداشتەکانی باوکم بوو کە نزیکەی نۆ سەت و قسوور لاپەڕەی فۆرسکاپ (A4)ی دەستخەت بوو ، بەجگە لە چەندان وێنە و دیکۆمێنتی گرینگ کە بە داخێکی زۆرەوە بە بۆردمانی فڕۆکە لەگەڵ خانوو و ماڵمان ساڵی 1974 لە گەڵاڵە تیاچوو .

مرۆڤبووون لە نێوان ئایین و ئەخلاقدا.. فەرێدوون سامان

ئەخلاق لە مرۆڤایەتییەوە سەرچاوە دەگرێت نەک لە ئایین (ئیمیل دورکهایم).

پەموایە فاکتەری دیارکەر لە هەموو هەڵوێستەکانی مرۆڤدا سەر بە مرۆڤایەتییە. گشتگیربوون ئەو مرۆڤایەتییەیە کە ناچارمان دەکات ئیدانەی تووندوتیژی بکەین، پرەتیستەی تاوانکاری بکەین، نەوەکانی داهاتوومان ئامادە بکەین بۆ گفتوگۆ و ئاوگۆڕی بیروڕا و بۆ هەڵوەشاندنەوەی دووڕکەوتنەوە لە مەترسییەکانی تووندوتیژی، ئەمانە ئەو ئەخلاقە گشتگیرانەن کە دەتوانن تا ڕادەیەکی زۆر تووندوتیژی و شەڕ لەناوببەن، یان لانیکەم سنووردار بکەن، بە ئەوەی واقیعبینتر بین. بەبێ ئەمە: شەڕکان کە بەناوی ئایینەوە ئەنجامدراون، شەڕکان کە بە ناوی بەکافرکردن و داگیرکاری و ئاوارەیی و دەرکردنەوە ئەنجامدراوون، شەڕکان کە بەناوی ئەرکی پیرۆزی بەاوکردنەوەی پەیامکەوە کراوون، بەناوی ئایین و بەناوی بەاوکردنەوەی پەیام و قسەی خودا – و بەناوی ئەنفال و فەتحکردن ئەنجامدراوون. هەموو ئەمانە بەبێ ئەوەی بچینە ناو وردەکارییەکان، بگومان بەناوی ئەم ئەرکەوە تفەنگ و شمشێر و کوشتن و جەبەجێکردنی سزاکان هەبوو. هەموو ئەمانە بە باشی ناسراون، ئەمە ناگەینەوە بێ. ئەگەر بە کورتی بگەینەوە سەری، ئەوە دەبێت جەخت لەوە بکەینەوە کە شتێکی گرنگتر و بەردەوامتر هەیە و ئەویش مرۆڤایەتییە. مرۆڤایەتی سەرچاوەی سەرەکی ئەخلاقە کە گرنتی پێکەوەژیانی نەوان گروپ و ئایینە جیاوازەکان دەکات، تەنانەت ئەگەر ئەو ئایین و گروپانە ناتەبا و ناکۆکیش بن.

کۆمەڵگای پێوەندی لە نێوان ئەخلاق و ئایینداا لە ڕووی ئەنتڕۆپۆلۆژی و کۆمەڵناسییەوە پرسکی یەکلاکەرەوەیە، دەرکهایم دەڵێت: کاتێک ئەخلاق دەست پێدەکات کە وابەستەبوون بە گروپێکەوە دەست پێدەکات، واتە کۆمەڵگە لە ڕێگای ئەم گرێبەستە ناڕاستەوخۆیەوە دامەزراوکان بەرهەم دەهێنێت، لەوانەش دامەزراوەی ئەخلاقی، بە چ واتایەک باس لە دامەزراوەیەکی ئەخلاقی دەکەین؟
ئەمە باس لە پێوەندییەکی بەهاکان دەکەین، سیستەمێکی ئەرکە باکان کە تاکەکان تێدەپەڕێنێت و پێوەندییەکانیان لەنێو کۆمەڵگەدا ڕێکدەخات. ئەمە ئەخلاقە! ئەخلاق لە نەریت و ئاوازەوە سەرچاوە دەگرێت، هەروەها لە ئایینیشەوە سەرچاوە دەگرێت. کاتێک باس لە ئەخلاقی ئایینی دەکەین، باس لە دیاردەیەکی گشتگیر دەکەین.
ئایین لە هەموو کۆمەڵگەیەکدا بوونی هەیە، لەکۆنەوە ئەنترۆپۆلۆژیەکان پشتڕاستی دەکەنەوە کە لە خێڵ و کولتوورە سەرەتاکاندا، شتێ پیرۆز و تابووکان هەبوون.
لە هەر شوێنێکدا قەدەغەکردن بەدیزنەوە، ئیمتیازێکی ئەخلاقی دەبینینەوە، کە خەمان لەم کارە یان ئەو کارە بەدوور بگرین. ئەو تێوانینەی کە لاوازبوونی ویژدانی ئایینی ویژدانی مرۆڤ و هەستی مرۆڤ و ئەخلاقی لاواز دەکات، لەدوانێکی ڕێژەیی و بەپێی کۆنتێکست و کۆمەڵگە دەگۆڕێت و لەگەڵ ئەو گرووانەی کە پێوەندی بەوەوە هەیە پەردەسەنێت، شێوە ئایینییەکان- جەنگی خاچپەرستەکان، شێوەکانی هەڵگیرانەوە لە ئیسلامدا، شێوەی نوێوان کاسلیکەکان، پرۆتستانتەکان و ململانێ و شێوەی نوێوان سوننەو شیعە، هەموو ئەم نموونانە ئەوە پشتڕاست دەکەنەوە کە قسەکردن لەسەر ویژدانێکی ئایینی کە مرۆڤایەتی یان لانیکەم بەشێکی ئاراستەی مرۆڤایەتی دەکات، بەڵام چاکە و ئاشتی، زیادەڕەویەکە کە بەبڕی نییە لە بنەما ئایدیۆلۆژییە ناسراوەکان.

مەبەستیش ئەوەیە کە هەندێک شێوە لە هەندێک شێوەی تر وێرانکەر و دڕندەتر بووە. لە کۆتاییدا بابەتی سەروشتی چەک و سەروشتی ئامێرەکانی کوشتنە. جەنگی یەکەم و دووەمی جیهانی بە جەنگی خاچپەرستەکان بەراورد ناکرێن، بە شێوەکانی هەڵگیرانەوە، بە ململانێی نێوان کاسلیک و پرۆتستانت… بەگومان ژمارەکان ڕێژەیین؛ ئەوان هیچ پێوەندییەکیان بەو ژمارە ڕەهایانە نییە، کە لە کۆتایی جەنگی دووەمی جیهانیدا لە هیرۆشیما و ناگازاکی بەهۆی چەکی ئەتۆمی مۆدێرن کوژراون.
سەدان ساڵ براهاودینەکانمان هەر بە ناوی خودا و ئیسلامەوە قەڵەن دەکەن، جا ئەگەر لاپەڕەکانی مێژووی دوور و نزیکی نەتەوەکەمان

هەدینەوە، تەنانەت ئەو مژووەی کە دژمنی ناحەز و دڕندەی بە درۆ بووختان بۆی تۆمار کردووین، مخابن هەر هەمووی کوشتوبڕی کوردی ئێزیدی و یارسان و زەردەشتی و عەلەوی نەبووە، تەنانەت کوردی مسوڵمانی باوەڕداریش لەو هەموو تاوانی قڕکردن و کۆمەڵکوژییە بێبەش نەبووە، نەتەوەی کورد هەردەم پڕژێنک بووە بۆ جینۆسایدبەناوی ئایین و پشتکردن لە ئەخلاقی مرۆڤایەتی و هاوشاری و هاونیشتمانی، شێوە فرەشتنەکەی ڕاژانی ئابڕووی گڕکەکانی ئەشرەفییەو شێخ مەقصود بەڵگەیەکی زیندووون بۆ گەواندنەوەی پاشخانی مژووی تاوانکانی دەسەڵاتی فاشیزمی ئیسلامی نەتەوەسەردەستەکان لە کوردستاندا.

فەریدوون سامان

ڕژێمی هەسەد و حکومەتی دیمەشق!.. عوسمانی حاجی مارف

گرژیە سیاسی و سەربازیەکانی نێوان حکومەتی سوریا و هەسەد بەشێوەیەکی بەوتنە پەریسەندوە، بەڵام لەهەمانکاتدا دانوستان لەنێوان هەردوولادا لە دیمەشق بەردەوامە.
سەرەڕای ئاگربەست لە حەلەب، لە دوای پێکدادانەکانی ئەم دواییە، دەخێکە بۆ ناجێگیری ماوەتەوە و ئۆگەری ئەوە هەیە زیاتر کەپە بسەنێت، بەتایبەت بۆ لابەرچاوگرتنی پابەندنەبونی مزلوم عەبدی، بۆ مەرجەکانی ڕێککەوتنامەی مانگی ئازاری ٢٠٢٥ کە لەگەڵ ئەحمەد شەرع واژۆکراوە، لەو ڕێکەوتنەدا شەرع دیمەشق بۆ تاکە چوارچێوەیک دەزانێت بۆ هەر چارەسەرکردنێک، ئەمەش لە دنیای واقعدا بۆ هەسەد و مزلوم عەبدی قەبوڵ ناکرێت.
کاتێک وەزارەتی بەرگری سوریا و هەسەد، فەرمانی ئاستوخێیان بۆ هێزەکانیان دەرکرد کە تەقە ڕابگرن، دوای ئەو تێکهەڵچوونە خوێناویەی لە حەلەب ڕویدا، وەزیری دەرەوەی تورکیا داوایکرد لە "کوردەکان"، کە ڕەگەزی نەکەن لە یەکێزی و سەقامگیری سوریا!، ئەتوانین بڵێین ئەم ئاماژەیەکی ئاستوخێیە بۆ ئەو ڕۆڵەی کە هێزەکانی سەربازی هەسەدە لە باکور و ڕۆژهەڵاتی سوریا بینیان، لە

بەرگرتن بە هێزەکانی حکومەتی سوریا کە دەیانویست ئەو ناوچانە کۆنترۆڵ بکەن. لەهەمانکاتدا پارێزگاری حەلەب، داوای لە هاوپەیمانێتیانی مەدەنی و ئێندامانی کۆمەڵگەی مەسیحی کرد، کە لەنزیک ناوچەکانی پەکەدانەکاندا نیشتەجێن، بەشێوەیەکی کاتی خۆیان لە گردبونەوە و ئاهەنگەکان بەدوور بگرن، تا ئەو کاتەی ناوچەکان پارێزراو دەبن و مەترسیەکان نامێنن.
گفتوگۆ و دانوستانەکانی نێوان حکومەتی سوریا و هەسەد، بەردەوامن بە حساب تا ئەو کاتەی دانیشتنەکەی سەرۆکی دانوستان لە دیمەشق بەڕێوەبچێت، کە تائێستا کاتەکەی دیاری نەکراوە. گوایە ئەم دانیشتنە بە بەشداری نوێنەرانی سوپای سوریا و حکومەتی سوریا و هەسەد بەڕێوەدەچێت، لەلایەن تەماس باراک نێردەی تایبەتی ئەمریکا بۆ سوریا و هەروەها نوێنەرانی تورکیا چاودێری دەکرێت. هەروەها خولی پێشبینیکراوی دانوستانەکان، هاوکاتی سەردانیکردنی هاکان فیدان و وەزیری بەرگری تورکیا بوو بۆ دیمەشق، کە تێیدا دیداری ئاستەوخۆیان لەگەڵ ئەحمەد شەرع و ئەسەد شەیبانی، وەزیری دەرەوەی سوریا ئەنجامدا.
هەبەتە ئەم سەردانە، تایبەت بووە بە تاوتوێکردنی وردەکارییەکانی خولی داهاتوی دانوستانەکان، لەگەڵ هەسەد و گەیشتن بە لێکتێگەیشتن لەسەر سیناریۆکانی دوای دانیشتنەکە، بەتایبەتی لە ئۆگەری ئەوەی کە هەسەد پەداگری لەسەر ڕاگرتنەوەی پابەندبونی تەواو بە ڕێکەوتننامەی ئازاری ٢٠٢٥ دەکات.
گفتوگۆی سەرەتایی، سەبارەت بە دیاریکردنی وادەی نوێ، کە بە کۆبونەوە و دەستپێکردنەوەی دانوستانەکان ئەنجامدرابوو، بەڵام ئەم پرسیە تووشی پاشکۆشی کتوپڕ بوو لەدوای پەرەسەندنی هێرشی هێزەکانی هەسەد لە حەلەب و سەرهەدانی ئەو پەکەدانانەی، کە بە خۆناوی وەسفکران لەگەڵ یەکەکانی سوپای سوریا، ئاشکرایە دیمەشق پێیوایە ئەم بارگرژیە وەک پێامێکی سیاسی و ئەمنی ئاستەوخێ لەلایەن هەسەدەوە، واتە ڕاگرتنەوەیەکە لە پەرەسەندنی فشارەکان بۆ پابەندبون بە ڕێکەوتنی مانگی ئازار، هەوڵێکە بۆ دەستکاریکردنی کارتەکان پێشئەوەی لەسەر مێزی دانوستان دابنیشن.
مەزلوم عەبدی دەڵێت، کۆبونەوەی داهاتو نوێنەرایەتی خاڵێکی سەرەکی دەکات، کە ڕەنگە زەرەک لە کارەکانی دواتری لەسەر بنیاتبنرێت، کۆبونەوەکە بەشێوەیەکی یەکلایکەرەوە ڕووداوەکان دیاریدەکات، واتە یان ڕوبەڕوبونەوەی سەربازی بەرفراوان، یان گەیشتن بە لێکتێگەیشتنێکی نوێ کە پێوەندی نێوان هەردوولا ڕێکبخاتەوە، بەڵام ئەمجارەیان لەدەرەوەی چوارچێوەی ڕێککەوتنی ئازاری ٢٠٢٥وەیە. دەشڵێت، لەوانگەی سەرکردایەتی

هەستدەوە، ئەم هەڵوەتنە ئێستا بەشێوەیەکی کاریگەر پووچەڵ، لەبەرئەوەی چیتر کەمترین داواکارییەکانی هەستد بەدیناهێنەت، بە لەبەرچاوگرتنی ئەو پێشهاتە مەیدانی و سیاسیانەی کە لەدوای واژەکردنیەوە ڕویداوە.
لەلایەکی تریشەوە حکومەتی سوریا لایوایە بەهێزبونی هەستد، تەنها هەوڵەکە بۆ سەپاندنی واقیعێکی نوێ لە سوریا، بۆ پێچەوانەی خواستی باڵادەستی حکومەتی سوریاوەیە، ئەمەش وەک هەنگاوێک بۆ زیادکردنی فشاری سیاسی و سەربازیی لەسەریان، پێش دانیشتنیان لەسەر مێزی دانوستان. لەهەمانکاتدا ئاشکرایە، پرسی تەکەڵەکردنی هێزەکانی هەستد لە پێکهاتەی سوپای سوریادا، چیتر کراوە نابێت بۆ گفتوگۆ و دانوستان، کە بژاردەی کۆتایی ستراتیژیکییە، ئەو بژاردەیەی ئەحمەد شەرعیش پەسەندیکردوە، وەک بەشێکی سەرەکی لە هەوڵی پڕۆژەی یەکگرتنەوەی دامەزراوە سەربازی و درێژکردنەوەی دەسەڵاتی دەوڵەت بەسەر هەموو خاکی سوریادا.
پێکدادانەکانی ئەم دواییەی حەلەب و دەروبەری، ڕووداوێکی گەشگیر یان تەقینەوەی کتوپڕی دۆخێک نەبووە، بەڵکو دەرئەنجامی کۆبوی پێشهاتە سەربازی و سیاسیەکان بووە، کە ماوەیەک بوو هێزەکانی هەستد چاودێریان دەکرد، ئەم پێشهاتانە پێویستن بۆ هەنگاوانەی کە سوپای سوریا بە دووبارە جێگیرکردنەوەی خۆی دەیخوازێت، لە نزیک سنوورەکانی ئەو ناوچانەی لەلایەن ئیدارەی خۆسریەوە، لە باکووری ڕۆژهەڵاتی سوریا کۆنترۆکراون. سەرکردایەتی هەستد بەوردی چاودێری پێشڕەوی یەکەکانی سوپای سووریا و جێگیرکردنەوەیان لە خاڵە هەستیارەکاندا کردووە، لە بەرکەوتنی ڕاستەوخۆ یان ناڕاستەوخۆ لەگەڵ ناوچەکانی باکووری ڕۆژهەڵاتی سوریا، ئەمەش قۆناغێتکی پڕوی لەناو هێزی هەستدا دروستکردووە، کە دیمەشق تەنیا جێگیرکردنەوەی بەرگری ئەنجام نادات، بەڵکو خۆی بە ئەپڕاسیۆنێکی سەربازی دژی هەستد ئامادە دەکات، ئەگەر پرسی دانوستانەکانی ئێستا شکستی هێنا.
لەم چوارچێوەیەدا، دیمەشق دەیەوێت وێنایەکی وەها بدات بەسەر هەستدا کە ئامادەیە لە هەر هەوڵێکی جدی ئاوەدانکردنەوە و بنیاتنانی ژێرخانی نوێ دەکات، هەروەها دەرفەتەکانی دەستپێکردنی پڕۆژەی گەشەپێدان یان دەستپێشخەری گەشەپێدانی ئابوری و سیاسی بەردەوام سنووردار دەکات، یان بونی هێزێکی سەربازی لە دەرەوەی چوارچێوەی فەرمی دەوڵەت، ژینگەیەکی دوژمنکار بۆ وەبەرهێنان دروست دەکات و بەردەوامی بە ناسەقامگیری ئەدات، بۆیە دیمشق زیاتر جێخت لەسەر هەوڵەشاندنەوەی هێزەکانی هەستد دەکات لە ژێر ناوی پێکهێنانی هێزێکی یەکگرتو بە دەوڵەتی سوریا.

حکومەتی سوریا هەوڵدەدات یەکگرتنی دامەزراوەیی تەواو بدەستبهێنێت کە دامەزراوکانی دەوڵەت بەپێی پرەنسیپی سەروەری ناوەندی ڕێکبخاتەوە، لەهەمانکاتدا فۆرمێک لە لامەرکەزیەتی ئیداری دەدات بە دانیشتوانی ئەو ناوچانە. بەڵام لەبەرامبەردا هەسەدە مەدلۆک پێشنیار دەکات کە نزیکترە لە نیشتجێکردنی تەواوەتی سەروەت و سامانی سەربازی و مەدەنی خۆیان لە چوارچێوەی دەوڵەتێکی لامەرکەزیدا، ئەمەش گەرەنتیی پاراستنیان و بەردەوام بوونیان مسۆگەردەکات، بەتایبەتی کە هەسەدە، وەک قەوارەیەکی یەکگرتوو لەناو دەوڵەتی سوریادا بەمێنێتەوە، بەبێ ئەوەی ببێتە بەشێکی دانەبڕاو لە پێکهاتەی دامەزراوەیی دەوڵەتی سوریادا.
پەدچێت خولی داهاتوی دانوستانەکان ببێتە خاڵێکی وەرچەرخان لە پێوەندیەکانی نێوان دیمەشق و هەسەدەدا، واتە یان دەبێتەهۆی یەکلایکردنەوەی کۆتاییەک کە بەپێی مەرجەکانی حکومەت یەکگرتویی تەواو بسەپێنێت، بەدەوری ئەمریکا و سوریا، یان ئۆگر دانوستانەکان شکستیان هێنا، ململانێی سیاسی و تەنانەت شەڕی سەربازی فراوانتر ڕوبدات.
لەنێوان ئەم دوو ئۆگرەدا، چاوی ئۆکتەر ناوچەیی و نێودەوڵەتیەکان، بەتایبەتی ئەمریکا و تورکیا، لەسەر دیمەشق جێگیرە، هەموو لایەنەکان بە خۆپاراستن لە خلیسکان بە ڕوبەڕووبونەوەی ئاشکراو شەڕی ناوخۆ دڵنین، کە بە یەکێک لە ئاڵۆزترین و هەستیارترین دۆخی سوریا و ناوچەکە وەسفی دەکەن.
ئیدارەی ئەستای سوریا هەوڵدەدات سیستمی سیاسی خۆی جێگیر بکات، هەنگاوێک کە خواستەکانی لەگەڵ بەرژەوەندی هەندێک ئۆکتەری ناوچەیی و نێودەوڵەتیدا بگونجێنێت، بەڵام بژاردەکانی دیمەشق بۆ گەیشتن بەم ئامانجە هێشتا سنووردارە، بەکردەوە لە گفتوگۆ و دانوستاندا قەتیس ماوە و ئاراستەیەکی یەکلاکەرەوە لەنێو ناکۆکیەکان و دابەشبونی سوریا بە چەند ناوچەیەک و دەسەڵاتی ئەحمەد شەرع، فرستی بۆ سەقامگیری نەهێشتەوە.
هەوڵدان بۆ ڕادەستکردنی قەناغ بە قەناغی ناوچەکانی ژێردەسەڵاتی هەسەدە، دەستپێکردن لە پارێزگای دێرەزەرەوە، لەوانەش ڕادەستکردنی کێڵگە نەوتیەکانی و تەواوکردنی ڕێککەوتنی حەلەب سەبارەت بە گرەکانی ئەشرەفیە و شێخ مەقسوود، هەروەها ڕێککەوتن لەسەر پێکهێنانی تێکڕبونی یەکەی سەربازی هەسەدە و سوپای سوریا، ئەم سیناریۆیە پاڵپشتی ئەمریکای هەیە و نەردەی تایبەتی سەرکی ئەمریکا، تۆماس باراک، بە بژاردەیەکی واقیعی و جێبەجێکراو دەزانێت. ئاشکرایە سیناریۆیەکی لەم چەشنە ئەو ڕێڕەوەیە کە سنوردارکردن یان کۆتایی دەوری هەسەدی لەدەکەوێتەوە.

لایەکی تروە لسەر بنەمای پاراستنی دەخی ئستای سوریا، واتە بردەوامبونی چەقبستوویی و کمکردنەوەی گرژیەکان، بتایبەتی نەوان ئنقەرە و هسەدە هروەها لە نەوان دیمشق و تلئبیب، ئمش ەگایەکە ئمریکا لە ئستادا پاپشتی دەکات. لەهمانکاتدا پشبینی ئوەش دەکرت کە دامانی پسەی دانوستان و کردنەوەی درگای ەوبەونەوەی سربازی و شەی استوخی نەوان هسەدە و هزکانی حکومتی سوریا بردەوام بت، بام بە ئحمد شرع ستختە بتوانت بم رگەیە بهزی سربازی بە درژکردنەوەی کنترەی دەوەت بسەر هموو خاکی سوریادا بکاری بهنت.
لهمانکاتدا مژووی دخالتی سیاسی ئمریکا لە هر شونکدا، پە بووە لە داسپاندنی کنپرستی و فراهمهنانی نائارامی و گژاوی سیاسی، هروها شکست هنان بە هر ەکوتنک کە برژەوندیکانی خی تیا برجستە نبینت. لم نوەدا سیاستی ئمریکا نک بارهستی یکگرتویی سوریا لە ژر دسەاتی تواوی ئحمد شرعدا ناکات، بکو بە ئاراستەیکی ئرنی و رولپش مامەی دکات بە یکلاییبونەوەی تپراندنی ئو گژاوە سیاسیەی بسەر دخی سیاسی ئستای سوریادا زا، گر کتایی پگەی هسەدشی لکەوتوە!.

ەژئاوا چ درسک لە تراژیدیای حلب وردگر؟.. ئاسە کمال

هرشی تاوانکارانەی جلانی و دسەاتی کنە داعشیانەی "هيئة تحرير الشام"، کە ئستا بناوی حکومتی سوریاوە لسەر کار، هرشی ناستوخی دەوەتی تورکیایە. ئم هرشی حلب تنیا یکک لە ئاکامکانی مامەی تورکیایە لگە ئمریکادا کە لسەر سوریا کردویەتی. مامەی ئوەی کە تورکیا؛ دسەاتی ئیسلامیە سونکانی سوریا لە ژر چەتری سربازی ئمریکادا دهەتوە، ئگر تورکیا ەگری لبردمدا نبە بە برتسککردنەوەی سنوری دسەاتی ئیدارەی ەژئاوای کوردستان.

هدسە هر سودکی هبوبە لە ابردوودا بە ئمریکا، ئوا ئستا

ئەم هاوسەنگیە گەورە و ئەولەویەت لای ئەمریکا حکومەتەکەی جولانیە، نەک هەدەس. لەبەرئەوەی جولانی دەتوانێ هێزە داعشیەکانی وەک خۆی کونترۆڵ بکا و ئەمەش بە ئارامی هێزەکانی ئەمریکا لە سوریادا پڕویستە.
بە ئیسرائیلیش کونترۆڵی هێزاکانی سوریا گرنگە، نەک هێزەهاتی سوریا. لەسایەی ئەم گەرانکاریانەی سوریای دوای "ئەسەد"دا، ئیسرائیل و ئەمریکا زیاتر دەتوانن پێڕۆ هاوبەشە ئابوری و ئەمنی و سەربازیەکانیان لەگەڵ سعودیە و دەوڵەتانی عەرەبی و کەنداو نەخشە هێزبکەن. هەربۆیە هەردوولایان هیچ ڕەخنەگریەکیان نەکرد لەو کوشتارەی کەنە داعشیەکانی جولانی لە حەلەب دژ بە گەرەکە کوردەکان و هەدەسە کردیان.

لە تەجروبەی شکستی حەلەبدا هەدەس و خەڵکی هێزاکاوا و کوردستانی سوریا دەبێت ئایندەی ئەم نەخشە و پلانەی تورکیا و جولانی ببینن، کە خوازیاری کونترۆڵی هەموو هێزاکاوا و دەسەڵاتن لە کوردستانی سوریادا. مانەوە لەسایەی یەکەوتنێ ١٠ ئازار و قسەی مافی کەمینەکان دەدرێت، نەک هیچ گرەنتیەکی تەدانیە بە دابینکردنی مافەکانی خەڵکی کوردستانی سوریا ، بەڵکو ئەو هێکەوتنە خۆی ئامادەکە بەدەستی ئەم دوو هێزەوە، تورکیا و جولانی، تا هەرشی بەردەوام بکەنە سەر هێزاکاوا لەژێرناوی جێبەجێکردنی مادەی ٤ یەکەوتنەکەدا کە دەڵێ " تەکەڵاوکردنی هەموو دامودەزگا مەدەنی و سەربازیەکان لە باکوری هێزەهاتی سوریا لە چوارچیوەی ئیدارەی دەوڵەتی سوریادا، لەگەڵ یشدا خاڵە سنوریەکان و فرۆکەخانە و کەرگەکانی نەوت و غاز".
تورکیا، هێزاکاوای کوردستان وەک بەشێک لە پرۆژەی "نەمانی تێرۆر"ی خۆی سەیر دەکا، کە خوازیاری کۆتایی هێنان بە هەر هێزیکی چەکداری سەر بە پەکەکە یە لە ناوچەکەدا. حکومەتی تورکیا، لە سایەی ناسەقامگیری هێزەهاتی ناوەاستدا ونەخشەی نوێی ئەمریکادا، بەدوای پاوانخوازیی ناوچەیەویە. وەک هێزێکی ناوچەیی لە سوریا و کوردستانی عێراق و ناوچەکە درێژە بە دەستدرێژیە سەربازی و سیاسیەکانی دەدا و لەرشەوە دێوە ڕەگریە ناوخەیەکانی "تیرۆر"ی سەربازی پەکەکە لەبەردەم خۆیدا لابەرە. هەربۆیە بەپێچەوانەی بانگەشەی "ڕەگاچارەی دیموکراسی" ئەجولانەوە، دەوڵەتی ئەستای تورکیا خۆنی دیموکراسی نیە، بەڵکو خۆنی ئیمپراتۆری ناوچەکەی کردەتە ئامانجی ئەم قۆناغی.
جولانی و حکومەتەکەی، بەهەمان چەشنی هێزە شیعەکانی عێراق کە حەشدی پشتەوەی ئێرانن، ئامانیش داردەستی تورکیان. هەربۆیە خەڵکی

ئۆکراوا و هەڕەشە دەبێ لە خەیاڵی "پرۆژەی ئاشتی و دیموکراسی سوریا" و "هاوپەیمانی ئەمریکا"دا غافڵگیر نەبن. بەستنەوەی ئایندەی ئۆکراوا بە "پرسەی ئاشتی" تورکیا یان بونە پاشکۆی دەوڵەتی جولانی، هیچ ئایندەیەکی ئارام و دابین بونی مافەکانی خەڵکی کرێکار و زەحمەتکێشی ئۆکراوای تێدانیە.
تراژیدیای شکستی حەڵەب ئێم دەرسەی بە ئۆکراوای کوردستان خستووە کە خەڵکی کوردستانی سوریا؛ پێویستە کاربکەن بە هێزی کردنەوەی ئەو دەسکەوتەی ئێستا وەک ئەمری واقیع هەیانە، ئاگەر نا هەمیشە لەبەردەم دوبارەبونەوەی ئێم تراژیدیای هەڕەشەدانداە دەبن.

خاڵی بەهێزی خەڵکی ئۆکراوا لە بەرگری بەکەمەیاندایە. ئێم هێزە کەمەیاتیە دەبێ نەخشەیەکی سەربەخۆی بە ئایندەی سیاسی ئۆکراوا هەبێت، تا بتوانن پڕۆژە و نەخشەکانی تورکیا و جولانی، کە دایان ناوە بە کۆنترۆڵی ئۆکراوای کوردستان بەرپەرچ بدەنەوە. خەڵکی ئۆکراوای کوردستان و بەرەنگاریان دژی ئێم نەخشە داگیرکارانە و خیانەتیان لە پیناو ئازادیدا جەنگای پشتیوانی سەرجەم خەڵکی ئازادیخوازی کوردستان و ناوچەکە و جیهانە. ئێم هێداوە جارێکی تر پەردەی هەڵماڵی لەسەر ئیسلامی سیاسی لە هەرێمی کوردستان، وەک یەکگرتوی ئیسلامی و بزوتنەوەی ئیسلامی و مەلا لایەنگرەکانی تورکیا و جولانی، کە چەن ئێم هێزانە لەبەرەی داگیرکەران و دژی ئازادی خەلکی کوردستانداە اوەستاون.

ئاسۆ کەمال

لە بارەی پەلاماری هەڤیانەی سەر هەردوو گۆکی شێخ مەقسودو ئەشڕەفیەی حەڵەب!؟.. تاهیر

عیسا

ەوداوەکانی هەفتەی ئابردووی حەلەب و پەلاماری وەحشیانە بەسەر هەر دووک گەلەکەی کوردنشین، ئاشکرا فیو شێخ مەقسود، ئەگەر لایەک نموونەیەک لەوەحشیگەری ئەودەستەوباندە تیرۆریستە ئیسلامیانەمان پیشان دەدات کە مشتاقی ڕژتنی خوێنی هاوڕاتیانی کوردزمانی ئەو دوو گەلەکەبوون، کە لایەن حکومەتی کاتی عەلەب فاشیست-ئیسلامی ئەمەوی سەر بە جەلانی تیرۆریست و فاشیزمی تورکیای میراتگری ئیمپراتۆریەتی عوسمانی، لە ژووری عەملیاتەکی هاوبەشدا، وەک بەڵێن پلان بۆ ڕزگارکردنی غەززە لەدەستی بکوژی هەزاران ژن ومنالی بێتاوان لەو شارەدا، دادەڕژن، دوو گەلەکی شارنشین کە بە زیاتر لەدەسالە بوو لەدژی دەستەو تاقمی تیرۆریستی جەراو جۆری ناو ئەو پێگە جوگرافیە پڕ لە تەاژیدیاو کوشت و بڕینداە، بە بەرگریکردن لەخەیان و مانەوەی فیزیکیانەیان، خەیان چەکدارو ڕێکخستبوو، لەو پەلامارە هەمەجیانەیەی کرایە سەریان ژمارەی شەهیدانکانیان لە چەند سەد کەسەک تێپەڕی نەدەکرد، کەچی دوو دەوڵەت بە حەشاماتەکی دەیان هەزار لە مرۆڤی دەندەو خوێنخۆرو بارگاوی بەئایدیۆلۆجیای تووندڕەوانەی ئیسلامی و بەپاڵپشتی دەیان تانک و کاتیشاو هاوەن ودرێنی جاسوسی و بکوژو خەکوژی هەردوو دەوڵەت و هاوکاتیش وەگەڕخستنی ماکینەیەکی زەبەلاحی ئیعلامی فاشیستی عەرەبی و تورکی جەراوجەر کە ژەهریان دەکرد، بەعەقڵی ساویلکانەی عەرەبزمانی حەلەب و سوریاو جیهانی عەرەبیداو لەدژی دوو گەلەک وەک هاوپەیمانی ئیسرائیل ودوژمنی لەمژینەی عەرەب و ئیسلام و سوریا پیشان دەدران، دواجار تواندرا، ئەو دوو گەلەکە بەپێی پلانێکی لەمژینەی پشتردارڕژراوو کارلەسەرکراودا، داگیربکرێن. لەدیوەکی دیکەشدا وەحشیگەریی دنیای زاڵمانەی ئەم سیستەمە جیهانیەی ئەمەریکا، کە لەماموستاو سەوداکانیاندا، مرۆڤ هەرگیز بێتاوانکانی وەک پشکەخەر تەدا دەکرێتە قوربانی.

بەرلەو ەوداوە کەبونەوەکان لەلانکەی دنیای بەناو دیموکراسی ڕۆژئاوادا وەخەبەران، ڕێککەوتنێک لەپاریس بە تەبیعی عیلاقات لەنێوان (ئیسرائیل)، بکوژی هەزاران لەمرۆڤی بێتاوانی غەزە، و حکومەتەکەی ئەحمەدجەلانی، بەچاودێری ئەمریکاو فەڕەنساو بەئاگایی دەستخوشکەیان تورکیای فاشیستدا ڕێککەوتنێکی ئەمنی ئیمزاکراو هەرلەوەدا جەلان و جنوبی سوریاو هەردوو گەلەکی شێخ مەقسودو ئاشکرافیە سەوداو مامەڵەکران، ئەو ڕێککەوتنە دەستی ئەحمەد جەلانی جولان فرۆش و تورکیای ئاوەاکرد، بە جۆرێکردنی مەرامی

فاشیستیانەی خۆیان لەدژی ئازمونی باکورو ڕۆژهەڵاتی سوریا، کە بەماوەیەکە خەونی لەفاشیستە عەرەب و تورکەکان زڕاندووە، هاوکاتیش لەدوای بەئاکام گەیشتنی ئەم تاوانە جینۆسایدئاسایەدا، لەگەڵ وزارەتی دەرەوەی سوریادا سوپاسگوزاری هەریەک لە ئەمریکاو بەریتانیاو فەرەنساو سعودیەو قەتەرو تورکیا و مەسعودبارزانی کرا، کە بەپێی لێدوانی وزارەتەکە هاوکاربوون و پشتیوانبینیوە لەسەقامگیری سوریادا، ئاوەی شایانی باسە هاوزەمان لەگەڵ جەرگەی هەرشی سەر ئاو دووگەرەکشدا، ئەحمەد جەلانی و مەسعودبارزانی پەیوەندییەکی تەلەفۆنییان ئەنجام دا، بارزانی بەبۆ ئاوەی مەترسیەکانی ئاو کەمەکوژیەی لەئارادابوو کەلایەن ئاو دەستاو تاقمە تیرۆریستانە دەکرایە سەر ئاو دوو گەرەکە لەبەرچاوبگرێت و، ناڕازایەتی دەربڕێت، سوپاسی ئەحمەد شەرعی کرد.
نووسینگەی مەسعوود بارزانی، سەبارەت بەو پەیوەندییە تەلەفۆنیەی بارزانی و ئەحمەد شەرع سەرکی حکومەتی کاتی سووریا بەو جۆرە بەاوکرایەوە.
بەگوێرەی ئاگەیاندراوەکە، لە میانی پەیوەندییە تەلەفۆنییەکەدا باس لەوەکرا کەدوایین پێشهاتەکان و بارودۆخی سووریا تاوتوێ کران، لە ئاگەیاندراوەکەدا ئاماژە بەوە کراوە کە بارزانی ئامادەی خۆی لە لێدوانەکانی ئەحمەد شەرع سەبارەت بە کورد دەربڕیوە و سوپاسی کردووە.
ئاوەی جێگای سەرنجە ئاو پەیوەندییە لەکاتێکدابوو، کە ماوەی چوار ڕۆژبوو گرووپە تیرۆریستەکانی سەربە ئەحمەد شەرعو تورکیا، لە گەڕەکانی شێخ مەقسوود و ئاشرەفیە هەرشی کەمەکوژیان دژی خەڵکی ئاو دوو گەرەکە، ئەنجام دەدا.
ئەمەش ئاوە دەردەخات مەسعودبارزانیش لەم پلان و سەوداو مامەڵانەی دژی ئاودوو گەرەکە کوردیکرا بەشێک بوو لەسیناریۆی ڕەش نەک سپی، بە پشتگیری ئەم بەچونەشم، ئەستا کەناڵی ئاڵشەمسی عەرەبی سەر بەدەسەڵاتی پارتی خۆریکن چاوپێکەوتنێک لەگەڵ ئەحمەد جەلانی(شەرع) ئەنجام دەدەن، کەهەشتاش دیمەنە دەتەزڕێنەکانی پەیوەست بەم ڕووداوەو ڕفاندنی دەیان کوڕو کچ و کوژرانی دەیان کەسی بەتاوان و هەڵاشەو تەقاندن و بڕینزی کردن بەرامبەر بەهاولاتیان بەتایبەت بەرامبەر ژنان، کەداعش لەسەردەستی جوامێری و قارەمانێتییان، هەم خەیان وهەم ئاماکەیان لەژێر ناوی لائیلاها ئیللاا و محەمەد ڕەسوڵاا، کەوتە ژێر پێو پاڵاوکانیانەوە، وهەروەها بەتایبەتیش بڕینزیکردن بەتەرمی ژنە تێکۆشەرێکی گیانبەختکردووی ئاو گەرەکە بەناوی دانیز و خستنە خوارەوەی لە باڵەخانەیەکی چەند قاتیداو وتنی ڕستەی نەشیاو لەبەرامبەریدا، ڕیسوایی وشەرمەزاریە بە کەناڵی ئاڵشەمس و

ستافۆکەی کە تاوانبارکی وەک ئەحمەد شەرع لەم ساتە وەختەدا چاوپێکەوتن وەوماڵ بکات و لێگای ئەم کەناوە چەواشکاری بکات و خەی وەک دەستی خێکی ئازادیخوازی کوردستان نیشان بدات.

تاهیر عیسا /12.01.2026

لەمسەر و لەو سەریش. شیعری نەوزاد بەندی

بۆ / سەز

ئەمە ئەوانەین
تاکو نان کێوو لێی نەدا،
نایدەین بە مێ ..
تا گەنم ژەنگ نەکا،
نایدەین بە کەتر ..
چێتوک بەخاک بوو ..
کە ماش کون کون بوو ..
برنج ئەسپێی کرد..
کە هەنجیر ترشا ..
کرم بەناو ئاردا،
وەک سوپا ێی کرد ،
جا بەزەییمان دەتە کوێ و جێش،
ئایدەین بە گەدا

⋆ ⋆ ⋆

تازە دوو ژمارە،
نابن بە تۆ و من ..
هەرگیزا و هەرگیز ..
هیچ ئامرازکی پەیوەندی، ئیتر ،
لە نەوانمانا، نابە بە قەفیز ..

⋆ ⋆ ⋆

ئەزانم لە پاڵ تەپڵە وشەی
تەپڵە و .. ناوی
ساختە و دیواری
خەریتەی چاو و
مەری ئەنگوست و ..
پەیجی پریڤەیت،
خەت مەساس داوە و
بە من ئەوانی ..
بەس مافی خەتە ،
کە تەیش بزانی ..
ویستم پەت بەم :
خانەنشین بووم !

⋆ ⋆ ⋆

لە دیار هیچ شتە قەت دانەماوم،
ئەوەندەی لە دیار تە دامام، ئازیز ..
دواجار هیچیشم نەکەوتە بەرچاو ..
تەنها چاوشارکە و
هەندە چاو و ەاو ..

⋆ ⋆ ⋆

وەنەکەت کەشام ..
ئاگام لە نەبوو ..
بەو هەموو ەەنگە تەخ و
کەنەدا،
ەەحت هەکەشام ..

⋆ ⋆ ⋆

گەر پەکیشەوە بووینایە، ئازیز ..
یان لەسەر پردە، هاژەی ەووارە بەی ئەوانین و شەوگار دادەهات ..
یان لەسەر گردە، چەپکە تریفەی مانگ لەی ئەداین و
جا خەر هەئەهات ..

⋆ ⋆ ⋆

تەنیایی لە هەموومانا،
کوتلەیەکی گەورەی هەیە ..
زەربەی کورسەکان هی ئەون ..

* * *

لە بیرتە نەخشەمان دانا،
بۆ ئەوەی یەکتر نەبینین..؟
دنیایەک قسەمان ئەکرد،
بۆ ئەوەی یەکتر بەدەنگ کەین..!
لەسەر یەک ڕۆ بووین ،
ئەیشمانووت :
تۆ بەڕەی خۆت
من بۆ ڕەی خۆم …

* * *

جاران دوو منالی قەبارە گەورە ..
بۆنی بنەشتی بەبی و دارچینیی ..
ئێستا دوو پیری قەبارە بچووک ..
لەناو زریانی دین و بێ دینیی ..

* * *

قەت لە بیرم ناچێتەوە،
عەسرێک ، کام جلە تازە بوو،
لێبڕم کرد ..
هاتم بۆ کڕانکەتان ،
بۆ ئەوەی نەتبینم، ..ئازیز !

* * *

تۆ لە ماڵ مەیارە دەرێ ..
منیش ووە ناکەموە ماڵ ..
بۆ جارێ ئیتر
کورسی و مێز و کوپ و قاوە و گەشت و سەفەر
با بە خەیان سیر بخەن و
زەمانا لەدەن ..

* * *

هاتم بۆ کۆانەکەتان ،
تا سەیری بەرپەی خەم بکەم ..!
لە بیرت دە،
ووتت وەرە بۆ کۆانە شەدارەکەی بابەگورە ..
لە نزیکی ڕێحانەیە ..؟
کە ویستم بڕم، ووتت مەیە..!!
ووتم نایەم بۆ غەزەلنوس،
ووتت سەعاتێ زیاترە،
دوو قاوەم داواکردووە و ..
سارد بوونەوە، جێیان دێم
هەزار ئەفسوس ..!!
★ ★ ★

غەزەلنوس و .. ڕێحانە و ..
کافێیەک نەما،
یەکتری تیا تیرەر نەکەین ..
چەندە سەلەفیی بووین، ئازیز !
وەک دێ پەبووین لە خاە و نیشانەی پرسیار ..
لە هۆڵەی چاپ و فاریزە ..
ووتت با بچین بۆ موسڵ،
بڕام من باوکم ئەهێنم ..
تەیش بیهێنە..!
ئەم گشتێ یان کەبوونەوەی باوکان ..
یان ئەشکەنجەدان بوو ..؟ ئازیز ..

★ ★ ★
بۆ دەست خەم نییە ،
بۆفر تەم بیر ئەخاتەوە ..ئەمساڵیش ..
دەرگای هەموو ئەو شارانە ئەکاتەوە ،
بۆ تەمابووم تیایانا بژیم و
نەژیام ..
نازانم بۆ وا ئەزانم
تەنها بۆفر نەوانمان چاک ئەکاتەوە ؟؟!

★ ★ ★

هەر ووتمان ئەوا ئەگەین و
هەر نەگەیشتین ..

گوایا ئیتر تۆ ئەگەین و
تێیش نەگەیشتین ..

⋆ ⋆ ⋆

نازانم من درەنگ کەوتم ،
تۆ زوو هاتی ؟
من پێش وەخت گەیشتم ،
یاوەخود تۆ نەهاتی .. ؟
تۆ هاتیت و ..
من ووداوە بەستمیەوە ؟
نازانم .. نا
شتێ تێی لێ من وون کرد و
منیشی لێ تێ شاردەوە ؟
نازانم ..نا
بەڵام ئیتر ئەوەبوو ئەو قاوەیەمان بە یەکەوە نەخواردەوە ..!!

مرۆڤایەتی.. شیعری کۆنعان مدحەت

پێشکێشێ بێ کچێ شەقانی عەفرینی..

دێنیز خان
خەوکی بێ بەراورد ترسناک و دژوار بوو
لێ جێی هەڵدانی دەسکێ گوڵ
لاک هەڵدێت و
خۆن بێ کۆژاوی بێ ڕۆ و
لێ پێشوازی،
حوریێ هێناردەکانی خوا شایی بگێڕی.
چۆن پێکەری بێ گیان، لێگەڕێ زیندووی
بێ گیان
لێ یەک و هەمان تابلۆدا
بەرجەستێ و نمایش دەکەی؟

بە خودی جگە لەگەڵ ئەو ئاوەی پیایا
دەچە
هەمان دە و
هەر هەمان جووڵەی پشوو نەزانە؟
وەک چۆن مردوو بە زیندوو بڕاورد ناکرێ
شەو بە ڕۆژ و تاریکی بە ڕۆشنا و
خەم بە خۆشی..
ئاوا، ئاو، بە لایانەوە
بە ئاوە زەمزەم بڕاورد ناکرێ!
لە چەرخە ژمارەییەکەتدا
چاوم بە یەک نایە
نەبا خەوی دوبارە کراوەی دەنیز ببینم
تەیش خەت بخوێ جێی دەنیز
لە چینەکانی ئاسمانتەوە خەت هەڵدەڕە خوار
مرۆڤایەتی هەر ئەوەندەت بە فرمێسک دەژە و
پرچ دەنە و لە سنگی دەدات

تەیش خەت.. تەیش خەت
هەڵدەڕە خوار

لە کەناری سپێدەیەکی بەفراویدا.. وریا مەعروف

لەناو کەوەی ئەم بەدەنگییە چەدا،
بەفر.. وەک سروەتکی سپی
دەتەخوار و
هەموو ڕەنگەکانی زەوی لەناو خەیدا دەتونێتەوە.
تەش لەم هەراو زەنایەی غەریبیدا،
ئەو کەنارە کپیت
کە پەرتەوازەیی منی تێدا کەبووەتەوە.

تە نیشتمانەکی هەندە لەسەرخۆیت،

من.. وەک گەردیلەیەکی سەرگەردانی بەفر
لەسەر شانی دنیایيت دنیشمەوە؛
ئارامییەکت، تەنها بەدەنگی نییە،
ترپەیەکی هەمنی ڕووحە..
درزەکانی نەوان من و ژیان پە دەکاتەوە،
وەک ئاوی لە پەنای ئەم سپێتییەدا
تازە.. بەفر فەری گەرانی گوتن بووبێت.

تە وەک تەمەکی سپی
تک تک دەچێتە ناو کونجە تاریکەکانی یادگەم،
تینوێتیی ساڵانەکی تەمەن دەشکێنێت و
تەمومژی ماندوێتیم دەشواتەوە.
تە ئاو هەورێیت کە ناگریت،
بەکوو بەسەر وشکانیی ڕەحمدا..
نەرمەبارانی میهرەبانی دەبارێنیت.

ئێستا.. کە شار بووەتە پەیکەرێکی سپی و نەنووسراو،
دەزانم خۆشەویستیت، ئاو ڕێتمێیە کە هەناسەم پە دەگرێتەوە.
وەک چۆن بەفر زەوی لە باوەش دەگرێت و
ڕازەکانی ژێر باڵی خۆی دەشارێتەوە،
منیش ئاوا لە پەنای تۆدا..
لەو پەڕی سەرمادا، شکۆفەی گەرمییەکی ئەبەدی دەبەم.

ئەمە پەکەوە..
وەک یەکەمین تیشکی خۆر دوای بارینی بەفر،
مانایەک دەبەخشین بەو بەدەنگییە چڕەی
کە ناوی "پەکەوەبوون"ـە.

لەو ڕۆژەوە کە تۆ ڕێشتـــــوی.. کاوەی خەسرەوکاوانی

لەو ڕۆژەوە کە تۆ ڕێشتوی
ژیانی من مەرگساتە

دەم بلبول تێ ناخونێ
جیهانێکی کش و ماتە

- * *
  نە خەندەو نە پێکەنینی
  نە دەنگ و ڕەنگی ئاوازێ
  نە نەغمەی بولبولی عاشق
  نە سەدای تاڤگەو سازێ
- * *
  لەو ڕۆژەوە لە پاکەوتووم
  کە دە مەحکومی هیجرانێ
  خەمان پاڵ بە خەمان دەنێنن
  بەهارم گەڵا ڕەزانێ
- * *
  لەو ڕۆژەوە نیە ڕۆژی
  سپێدەی تیا بێتەوە
  کە تێ ڕۆژان و شەوان بیت
  چەن تەی لێبیر دەچێتەوە
- * *
  جاران خەندەی سەرلەوم بوم
  ئێستا خەمی سەر روخساری
  ساڵان دەوا و تێ لێ ڕەحم
  گولستان نیت خەت بەهاری
  6/12/2022

- kawa_kiwiny@yahoo.co.uk